Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ◆ ЕРА, 28 ЯНВАРЬ, 1982 ШУ. ◆ № 12 (6578). ◆ Мах 3 кеп.

Сихеи тешамеи

Гото балхаш ший хаинахьа дlа а доладь толамца чаккдахара тlатеlla кийчо еш ба хlанз Урус-Мартановски района «Труд» совхоза къахьегамхой. Къаьстта тершаи тlабохийт сихеи тешамеи техника тоаль яккхара.

Масала, еррига тlехьаюзам йола инвентарь 15 январь хьатlакхоачаш тоийр. Мукхьюартйоалаш эзача басар машиндаьтта а хьехко. «Гостехнадзора» боккъонашо дlадеккхача тайпара дlаоттадь ятт из хlанз. «Госкомсельхозтехника» Урус-Мартановски отделение тоне дlакиккараш ха лаьрхlача тоя а яь кийчон мугlаре дlаоттаьй еррига тракторащ а. Хlаьта хlакт хьункъам чуэцаш йола комбайнаш тоеш боахи совхоза къахьегамхой. Цу тайпара, техника ма хулла сихагlеи тешамегlеи тоайр духье района болхамопта юкъе лаьржача яхье котало яикхара хlалле дика лард еллай цар. Из толам баккхара геттара дикка новкъостал дир слесараша-наладчикаша: Сугаипов lийсас, Хучиев Мурвана, Чувалвев Докиас; механизатораша: Къахьегама Цlеча Байракха, Къахьегамо Сийлен III степена орденаш лелаеча НГIАССР Лакхехьарча Совета депутата Мерзиханов Сайд-Мухьмада, Муртазов Мухьмада.

Техника тоеш совхие денз вlашагlъелла кхо звено я. Царна юкъе яьржача яхье хьалха «Знак Почета» орден лелаеча бригадира Шаипов Ахьмада кулгалдер я. Ший еррига техника кийчон мугlаре дlаоттаьй цуи коллективо.

— Комбайнаш а йиса тракторащ а февраль бетта хьалхарча кlира тоаль кийчон мугlаре дlаоттаергья оаха, — йоах совхоза керттерча инженера А. Галаева.

Х. МАГОМЕТОВ.

ХIАРА БАЛХА ДИЙНАХЬА ХЬАДЕР ДУКХАГIА ХИЛИЙТА!

Сийле хийла хьалхалаттарий!

КПСС обкома бюро, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совет, облсовпроф, ВЛКСМ обком хьежай хьайбай боахама болхлоша, районаша, колхозаша, совхозаша, фермаша, бригадаша хьайбай продукташ дукхагlа яхарь, кийчъара 1981 шера лелальча республикански социалистически яхьа итогашка.

Социалистически яхье котъьяинаргаш а лаьрхlа республикански газеташ тlа чlоагlдаьча Сийлен улга тlа яхай

Районаш:

ШЕЛКОВСКОЙ.

Района социалистически яхье хьалхара моттиг а хьожаеш, КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара карa тела Цlе байракх синай;

НАЗРАНОВСКИ.

Района социалистически яхье шоллагlа моттиг хьожаяь;

ГРОЗНЕНСКИ.

Района социалистически яхье кхоалагlа моттиг хьожаяь.

Хьайбай продукташ яхарах кийчъяран Веденский Наурский районаша дика болх бaь хилар белгалдаьнкхад.

Боахамаш:

Грозненски района **1 Мая цlерагlа** колхоз;

Назрановски района **«40 лет Октября»** яха совхоз;

Шелковской района **«Каргалинский»** хьайбаш кхоаба совхоз;

Урус-Мартановски района **«Гехинский»** совхоз;

Ведевски района **Орджоникидзе цlерагlа** колхоз;

Шелковской района **«Шелковский»** госплемзавод

Фермаши бригадаши:

Сунженски района **Цlеча Эскара цlерагlча колхоза № 1** йола шурий ферма;

Гудермесски района **«Правда»** совхоза шурий ферма;

Назрановски района **«Экажевский»** совхоза шурий ферма;

Шалински района **«Московский»** совхоза шурии ферма;

Шелковской района **«Коминтерн»** яхача колхоза шурии ферма;

Шелковской района **«Красный пахарь» яхача колхоза** шурии ферма;

Веденски района **Ленина цlерагlча колхоза** хьайбаш кхоаба ферма;

Ножай-Юртовски района **Орджоникидзе цlерагlча колхоза** хьайбаш кхоаба ферма;

Ачхой-Мартановски района **«Бамутский»** совхоза хьайбаш кхоаба ферма;

Наурски района **Ленина цlерагlча колхоза** жа lуй бригада (вокхагlвола жа lу нов. Хамидов Э.).

Шелковской района **«Шелковский» племзаводи** жа lуй бригада (вокхагlвола жа lу нов. Эсмухамбетов П.)

Социалистически яхье котъьяинаргаш а лаьрхlа, КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен грамоташ синай республикански социалистически яхьа условеш кхоачашъяьча хьайбай боахамаш болхлошта, цар[illegible] 1981 шера хlара кхоабача lеттагара (кг) шури [illegible] доарий:

Ахухадиева Э. — Шелковской района «Красный пахарь» яха колхоз 5803

Лысенкова А. — Шелковской района «Коминтерн» яха колхоз 5623

Ансарова А. — Шелковской района «Коминтерн» яха колхоз 5546

Шамсадова Т. — Шелковской района «Красный пахарь» яха колхоз 5410

Ибрагимова Л. — Шелковской района Ленина цlерагlа колхоз 5100

Кадырова З. — Шелковской района «Путь к коммунизму» яха колхоз 5140

Мамедгаджиева Х. — Шелковской района «Путь к коммунизму» яха колхоз 5127

Дауржанова З. — Назрановски района «40 лет Октября» яха совхоз 5076

Арзиева С. — Шелковской района «Красный пахарь» яха колхоз 5011

Альмурзаева Т. — Шелковской района «Коминтерн» яха колхоз 5015

Исраилова К. — Шалински района «Южный» совхоз 5013

Тагова П. — Шелковской района «Красный пахарь» яха колхоз 48[illegible]

Абдулатова Н. — Шелковской района «Красный пахарь» яха колхоз 4706

Лукманова З. — Шелковской района «Красный пахарь» яха колхоз 4706

Гайсултанова Я. — Шалински района «[illegible]» совхоз 4640

Шавова З. — Шелковской района «Красный пахарь» яха колхоз 4596

Магомедова М. — Шелковской района «Путь к коммунизму» яха колхоз 4574

Дабоданова А. — Шелковской района «Путь к коммунизму» яха колхоз 4570

Нурчиева Х. — Шелковской района «Путь к коммунизму» яха колхоз 4538

Тазуркаева А. — Шалински района «Московский» совхоз 4510

Заурбекова А. — Шелковской района «Путь к коммунизму» яха колхоз 4495

Михальченко Л. — Шелковской района «Красный пахарь» яха колхоз 4486

Беширханова И. — Шелковской района «Коминтерн» яха колхоз 4480

Бачаева А. — Шелковской района «Московский» совхоз 4480

Магомедова П. — Шелковской района «Путь к коммунизму» яха колхоз 4471

Кальченко А. — Шелковской района «Красный пахарь» яха колхоз 4467

Умарова А. — Шелковской района «Путь к коммунизму» яха колхоз 4444

Абдурахманова М. — Шелковской района «Красный пахарь» яха колхоз 4436

Магомедова З. — Шелковской района «Путь к коммунизму» яха колхоз 4436

Муртазалиева П. — Шелковской района «Путь к коммунизму» яха колхоз 4411

Вараева А. — Шелковской района «Красный пахарь» яха колхоз 4386

Нурчиева Х. — Шелковской района «Путь к коммунизму» яха колхоз 4378

Исаева Л. — Грозненски района «Кулариинский» совхоз 4364

Магомедова С. — Шелковской района Ленина цlерагlа колхоз 4363

Султаева С. — Грозненски района «Кулариинский» совхоз 4342

Магомедова Х. — Шелковской района «Путь к коммунизму» яха колхоз 4336

Маaева М. — Шелковской района «Путь к коммунизму» яха колхоз 4326

Романова О. — Шелковской района «Путь к коммунизму» яха колхоз 4273

Акиева А. — Сунженски района «Путь к коммунизму» яха колхоз 4261

Алимерзоева М. — Грозненски района «Кулариинский» совхоз 4250

Гачаева А. — Шалински района «Южный» совхоз 4246

Абакарова З. — Шелковской района «Путь к коммунизму» яха совхоз 4242

Хазбулатова А. — Шелковской района «Путь к коммунизму» яха колхоз 4235

Хожбахмадова З. — Грозненски района «Юбилейный» совхоз 4218

Чернышова Г. — Шелковской района «Путь к коммунизму» яха колхоз 4215

Устарханова Л. — Наурски района «Терский» яха леладу совхоз 4213

Хасаева А. — Шалински района «Московский» совхоз 4164

Абдулмежидова З. — Шелковской района «Коминтерн» яха колхоз 4141

Мамашева З. — Шелковской района «Коминтерн» яха колхоз 4114

Туроуханова А. — Шелковской района «Путь к коммунизму» яха колхоз 4108

Тажиева А. — Шелковской района «Красный пахарь» яха колхоз 4103

Магомадова А. — Шелковской района «Путь к коммунизму» яха колхоз 4087

Картоева П. — Малгобекски района «Сагопшинский» совхоз 4061

Обидевко Н. — Шалински района «Московский» совхоз 4021

Агаева М. — Грозненски района «Грозненский молочный» совхоз 4011

Астамирова А. — Сунженски района «Путь к коммунизму» яха колхоз 4001

Шоай отрасле [illegible] дикагlа хьайбаш [illegible] леладераш. Цар [illegible] моттиг хьоакхаьй:

Огенов С. — Шелковской района «Красный пахарь» колхоза [illegible]

Ханиев Ш. — Веденски района Ленина цlерагlча колхоза [illegible]

Хасиев Д. — Шалински района «Московский» совхоза [illegible]

Мусхаджиева А. — Шалински района «[illegible]» совхоза lаьсий лелавер.

Сиидова М. — Веденски района Ленина цlерагlча колхоза lаьсий лелавер.

Хамидов Э. — Наурски района Ленина цlерагlча колхоза вокхагlвола жа lу.

Шунина М. — Шелковской района «Путь к коммунизму» [illegible]

Тарлатаева Я. — Грозненски района «[illegible]» [illegible]

Болх тlеxдика а беш, смени задани декна 150 процент кхоачашъеш хьавоагlа Грозненски экспериментальни механически завода звеньевой, коммунист Гольдман Вадим. Шоай кулгалхочул тlехьабусаш бац звеной доакъашхой Желудков Сергей, Белецкий Леонид, Кузнецов Александр, кхыбараш.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) дикагlйола производственникаш С. Желудков, В. Гольдман.

В. ДЭНСЯКА сурт.

ХУРГБОЛЧА ХЬУВКЪАМА

Пятилетка укх шоллагlча шера чуэцаргболча хьувкъама ма хулла тешамегlа лард йолла гlерташ къахьегаш ба хlанз Сунженски района «Победа» колхоза кхаш леладераш. Бlаьсти юв культураш дlаера хьакъоастадаь лаьтта хьондара 7 эзар тонн совгlа органически удобрени дlайихьай цар кхашка. Из а плана гlа дlаяхьа езаш хиначул 200 тонн дукхагlа.

Гурахьа ялата, доакъара дlайийнача культураштa дика иэ lоабаь lаигара йовла новкъостал дара минеральни удобренешца подкормки еш ба хlанз колхозхой. Гурахьа дlайийна еррига культураш 3750 гектара тlа я. Царех 2430 гектара тlа минеральни удобренешца подкормка яьй. Хlара гектара тlа юкъера лаьрхlача 1,5 центнер суперфосфат, калийни тух кхоачийт.

Гурахьа дlайийнача культурашта подкормка яра болх йиъ агрегатаца бу. Уж лелаеча механизаторашта юкъе лаьржача яхье хьалха Мацнов Александр Михайлович ва. Балхи хьокхамашца дилачa цул дукха тlехьавусаш ваи Пронин Виктор Васильевич а. Дийнахьара нормаш юкъера лаьрхlача 180—200 процент кхоачашъю царех хlаране. Иштта оасаре къахьег кхыча механизатораша а.

М. ДЖАБРАИЛОВ.

ЙОККХА КОТАЛО

Цхьайтталагlча пятилетке боаггlача боараме болх беш хьайоагlа Грозненски бурув тохара балхий управлене коллектив. Республикерча бурувдеттараштa юкъе цкъа санна массехказа социалистически яхье хьалхара моттиг лаьхарех я из. Укх пятилетке бурувдеттараша чlоагlа йоакхо еш дола гlулакх да бурув тохара балхий дикали эффективности лакхъяр. УБР-е кlезига яц хьинаре къахьегаш йола бригадаш. Царех я буровой начальникаш С. Б. Хожахмадов, В. Н. Анненков, А. Г. Мау керте латта бригадаш. Царна юкъе а белгалъяьнна я С. Б. Хожахмадов, керте латташ йола бурув детта бригада.

Шера 5 эзар метр бурув а тохаш цхьан шерех ах шерех скважина йистейккхара яьржача социалистически яхье хьалхалаттарех цаl я из. 1980 шера 6 августа цо яккха йолайир № 145 йола скважина, проектах скважина йоаьккхача тоха дезаш дар 5800 метр бурув. Итт беттаи 22 дийнахьеи 5 эзар метр бурув теха шоаш балхарах рапорт делар лаьттан чена техкараша. Правобережне тlерча мелашка мехкдаьтта доаллий хьакара йоакхаш я № 145 йола скважина.

Ши-шерlа хьахииа бац буровой коллективо баьккха толам «Хlара балха дийнахьа хьадер дукхагlа хилийта!» яха девиз йола социалистически яхьи шоай къахьегами кхетамца вlаштlехьбаьккхача бурувдеттараша бизза пайда ийбаьб шоай торонехи кхоачамехи. Каратlдьинчох кхоачамбаь lеш боацача бригада бурувдеттараша кхы а шоай хьинар айдаь къахьег цхьайтталагlча пятилетка шоллагlча шера а. Бурув тохара укх бетта задани кхоачашъярах рапорт дениад цар 23 январе.

Балха ханах, бурув деттача остех бизза пайда а ийбеш къахьегача бурув деттача бригадо денгара денга дикагlа хулийт доахаш дола къахьегама толамаш. Бурув тохача пайда эцаш йола ха 93 процентага дlакхоачаяьй, коммерчески сухала задани 103 процент кхоачашъяьй. Зlамигчуи а доккхачуи а кхом а беш, бурув деттача остех бизза пайда ийбарах № 145 йола скважина яккха йолайича денз паччахьалкхенна баь пайда 330 эзар сом да. Скважина йоаккхача тохаш дола бурув 5500 совгlа метр кlоаргденнад. проектах цига тоха дезаш дар 5800 метр мара доацача.

Дукхача хана денз хаддаза социалистически яхье хьалха а латташ, башха-дика толамаш доахаш хьайоагlача буровой коллективана дукха совгlаташ тийннад. Царна юкъе да совхка цуина денна дола СССР мехкдаьтта промышленноста Министерствай мехкдаьттан газови промышленноста болхлои профсоюза ЦК-и диплом, «Грознефть» производственни объединени Грозненски УБР-еи сийлен грамоташ, мальхера совгlаташ.

Цу совгlаташа дlадехаш дар кхы а дукхагlа хилар дика кхетадеча буровой бурув деттараша тlа-тlа шоай производственни хьокхамаш тоадеш къахьег укх деношка. Къаьстта дика болх беш хиларца увказа белгалбаьнна ба бурув детта мастер Н. Г. Луганский, бурувдеттараш С. С. Маaев, А. Н. Реутов, Р. Жаутханов, Н. Хасуев, кхы дукхабараш а.

Д. ГАБАЕВ,
Грозненски УБР вокхагlвола инженер.

БИЗЗА ПАЙДА ЭЦАРГБА КХОАЧАМЕХ

«Красный молот» яхача грозненски машинашеча завода коллективо 1982 шера тlаийца социалистически декхараш

КПСС XXVI съезда решенеш кхоачаш а еш «Хlара балха дийнахьа хьадер дукхагlа хилийта!» яхаш патриотически девиз а йолаш шерра социалистически яхь йоаржаьча «Красный молот» завода коллективо производства торонех бизза пайда а ийбеш, толаме кхоачашйир деррига технико-экономически хьокхамий цхьайтталагlча пятилетка хьалхарча шера заданеши тlаийца социалистически декхараши.

Парте XXVI съезда, КПСС ЦК ноябрьски (1981 ш.) Пленума решенеша, цига тlаьхьехам беш новкъоста Л. И. Брежнева даьча къамало чlоагlа хьинар айдаь къахьийгад предприяте болхлоша хlара балха участкера къахьегам эргабаьккха тоабара, пачхьалкхени къахьегамеи дисциплина чlоагlъяра, боахама доалдара методаш эргаяхара. Бухсоцца хьахулаш дар кхы а лакхагlа хилийтара. Цхьайтталагlча пятилетка шоллагlа шу хьинареча къахьегамца, белгалдаккхара кхы а шерагlа социалистически яхь йоаржаьча «Красный молот» завода коллективо 1982 шу толаме чакхдаккхара. СССР 60 шу, Нохч-ГIалгIайчен автономе 60 шу, из ший лоlамагlа Россена юкъеяха 200 шу дузача цlейшта сийленца накъаяхара дlахора социалистически декхараш тlаийцад:

— ханал хьалха, СССР 60 шу дузача денга кхачалехьа, 1982 шера план кхоачашъе, планал совгlа 250 эзар сома маьха продукци маьхала яккха, цу даькъе Сийлахь-боккхача Октябра 65 шу дузача денга кхачалехьа 210 эзар сома маьха продукци маьхала яккха;

— Нохч-ГIалгIайчен автономе 60 шуи из ший лоlамагlа Россена юкъеяха 200 шуи дизара сийна поковкаши штамповкаши кооперировании хьисапе дlаяхьийтара цхьайтталагlча пятилетка хьалхарча шин шера план 1982 шера 1 ноябрга кхачалехьа кхоачашъе,

— къахьегам вlаштlехьбаккхар эргадаьккха тоадарах, производства торонех эффективнегlа пайда ийоарах планах лаьрхlачул совгlа къахьегама оасарле 0,3 процент лакхъе.

— еррига арахецача продукцех 41 процент яр паттахьалкхен динала Знак йолаш хилийта,

— планал совгlа паччахьалкхена 100 эзар сом пайда бе, цу даькъе Сийлахь-боккхача Октябра 65 шу дузача денга кхачалехьа планал совгlа 80 эзар сома пайда бе;

— кердача тайпах дола халкъа эша товараш дукхха арахецалга карадерзаде;

— керда техника юкъейоалара йолча планах лаьрхlача бесса шикиева метта 200 кубически метр чунодаш йола пхиъ электродегидратор хьае;

— «УНБ-2-630» яха керда агрегат дуккха арахецалга карадерзаде;

— рамаш а йоахкаш йола УМБ 1Р-400 ши насосни установка хьае;

— технологически процессаш эргаяхара заданеш толаме кхоачашъелга lалацдара пунца цхьана арахецача продукце дикали экономичность лакхъяра технологически оснастка 200 единица производствана юкъейоалае, грязевы насосий заготовкаш втулкаши еча участке шоллагlча квартале АПР-402 фелпазмении установка, числовой программни управлени йола кхо станок, станокаш-автоматаш (гайконарезни, пружинонавивочни) хьае;

— № 12 йолча цехе хадделеш стапельни хьисапе вlашагlиохкара йола технологи кияч а яь производствана юкъейоалае;

— планах лаьрхlачул совгlа бlаь тонн корковн дитье дукхагlа арахеца;

— шоллагlча квартале порошкови металлурге методах шин тайпара заготовкаш хьаелга карадерзаде;

— кхом бара йола торонаш хаддаизеи тlагlеттан тахка а тохкаш, оттаьча нормал совгlа 2000 тонн металлопрокат, 400 тонн условни доагор, 1,5 миллион киловатт-сахьат электроэнерги, эзар гигакалери вlовхала энерги кхое.

— наха чубаха 60 квартира йола цlенош эксплуатаце дlадала:

«Красный молот» заводa партийно-боахама актива собране дийца а дийца тlаийцад социалистически декхараш.

ХА ЗЕХЬА ЙОАЯЦ

Бlаьстан кхашкара оалхаш сихеи дикеи чаккдахара кийчо еш ба Шалински района «Южный» совхоза кхаш сомий бешамаши [illegible]

Укх деношка арадаьнначa КПСС ЦК, СССР Министрий Совета «1982 шера бlаьстан кхашкарча балхашта кийчо яраи уж чаьхдахарах кхы тlа а де деларех» яхача совгlамо хьайбар [illegible] совхоза къахьегамхой.

[illegible]

С. [illegible]

КПСС Центральни Комитетагара, СССР Лакхехьарча Совета Президиумагара, СССР Министрий Советагара

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитето, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето чlоагlа хала а хетаи хоам бу, 1982 шера 25 январе ший 80-ча шера, шахьа йоагlача хана халача лазарах памоташ илалчуда тlехьагlа Коммунистически парте, Советски пачхьалкхен, дуней халкъашта юкъерча коммунистически болама воккха дехтель, КПСС ЦК Политбюро член, КПСС ЦК секретарь, СССР Лакхехьарча Совета депутат, шозза Социалистически Къахьегама Турпал Суслов Михаил Андреевич кхалхар.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ	СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМ	СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТ

КПСС ЦК-аи СССР Министрий Советеи

КПСС ЦК-о СССР Министрий Совето сацам бу:

1. КПСС ЦК Политбюро член, КПСС ЦК секретарь Михаил Андреевич Суслов [illegible] Гришин В. В., [illegible] А. П., Черненко К. У., [illegible] А. П., [illegible] Н. Н., [illegible] М. В., Иванов С. С., Федосеев П. Н., [illegible]

3. М. А. Суслов [illegible] майдан тlа дlаверзоа.

ГlАДВУГАШ ДОЛА ХУВЦАМАШ

Нохч-ГІалгІай АССР мотт-игерча промышленноста министерствана чуйоагІача предприятех цаІ я Нохч-ГІалгІай химически завод. Дуккхача хала дена из предприяти тІехьавсачерех лоархІаш яр.

Мишта чакхдаьккхар коллективо дІадаха 1981 шу?

Заводерча керттерча инженера ноа. Шевелевас къамаьл дІадоладир цифраш тІара.

— Продукци йохкара план кхоачашъяьй 102,4 процент. Планал совгІа арахийцай 372 эзар сома мах долаш продукци. Культурно-бытовой гІулакхашта лолча топарий план кхоачашъяьй 112,2 процент. Къахьегама оасарле планах лаьрхІачул 4 процент лаккхйир.

Цу хьокхамашка хьежача вайна гу дІадахача шера химикаша дика а хьинаре а къахьийтаcomponentsa. Мишта віаштІехьдаьлар химиккий ишта денкхий толамаш даха?

Тхо да олиф деча цехе. Хьахоз болх беш йолча аппараташа ду тата. Дийнахьеи буси халданза болх беш я цех. ХІанз дуккха бесаш дола басараш хьаду олиф дІа я детташ.

— Ер ма дий аьнна хулциденна хІама дац аьпІа хеталу цкъарчол, — яхаш дувц аппаратчиккий бригада бригадира С. Б. Багдасаряна. — Цхьабакъда, ишта хеталой а, хІанз геттара керда процесс чакхйоаких оаха. ХьалхагІа олиф кийчдора маьхерча генарий даьттах. ХІанз цуи метта дІайохийт синтетически бийдал. Цу гІулакхо віаштІехьдалийтар басарий дикал тоас, хІаьта дуккха кІелигделар уж арахецарга дІадодар. Мехкдаьттахимически продукце отходех пайда эцарах, укказа дІададахача шера кходир 300 тонн совгІа генарий даьтта.

Укх тІеххьарча шерашка олиф деча цехе санна хувцамаш хиннад кхыча цехашка а. Пятилетка хьалхарча шера производства эффективность лакхъяра химикаша лаьрхІадар керда техника, прогрессивни технологи юкъейоалаяра тІаерзаль дукха мероприятеш чакхъяха. Царех йоккхагІъяраш яр «Боахама» яха паста арахецаш йолаш установка віашгІйоллар, антифриз хьаю производство Іомаяр, хІамаш цІенъю веществаш хьаяр, халача, дукха къахьегам дІабодеча балхашта механизаци яр.

Уж мероприятеш толамечакхъяьхар коллективо. Шу чакхдоалаш арахеца йолийр полиэтиленови пленках ль продукци хІана вай республикерча типашка йохкаш я заводе хьаль яйга, чІоагІа пайдаш. Болх беш я сапаши «Боахама» яха пасташи арахецаш йола установка. Арахецаш да антифриз. Уй тІа Іадекка синтетически кІуксилгаш. Из продукци наха дика дІаяцаш я.

Заводе йоккхагІа лоархІаш я стеклотарии цех. Укхаза хьаю ах литр чуйода шушаш. Уж дІакхухьийт «Ачалуки», «Серноводская» яха минерални хий деча заводашка. Пийнакашта ремонт яр бахьан долаш дІадахача шера ший планыш кхоачашъе віаштІехьдаьлар коллектива. Хьинар кхо ца деш къахьегаш хьайоагІа коллектив кердача шера а. Январь бетта план 1 миллиони 200 эзари шуша йолча, хІара дийнахьеи буси арахец 45 эзар совгІа шуша.

Коллективо дика кхетаду производство ардаяккхара, керда оборудовани юкъехупъара уйла еш ца хилча ше тІехьаюсаргйолга. Цудухьа 1982 шера лаьрхІад цеха реконструкци е, ЛУС-2 яха керда установка оттае.

Ишта, дика хувцамаш хиннад укх тІеххьарча хана Нохч - ГІалгІай химически заводе. ХІана коллективо кхоачамбац планаш кхоачашъярах, — йоах Шевелевас. — ДІахо а дикала, дукхала хьокхамаш тоадарах дола наькъаш лехаш да тхо.

Цу хувцамаша дог уроттадаьча коллективо лаьрхІад кердача шера кхы а динагІа къахьега. Укх деношка предприяте хиннача партийно-боахама актива собране химикаша тІайийцар доккхий социалистически декхараш.

«ХІара балха дийнахьа хьадер дуккхагІа хилийта!» яха девиз йолаш дІахо а социалистически яхь лелаеш хьинаре къахьегаш сийленца накъабаха лерхІ юбилейшта — СССР хьахиина 60 шу, Нохч - ГІалгІай автономе 60 шу, из ший лоІамагІа Россена юкъеяха 200 шу дизара.

Уж цІейш дездеча деношна коллективо лаьрхІад планал совгІа 70 эзар сома мах продукци маьхала яккха.

Х. ШАДИЕВ.

КА ЙОАЛАШ БОЛХ БУ

Дика дІадоладир цхьайтталагІча пятилетка шоллагІа шу «Кавказэнергомонтажизоляце» Грозненски участка специализированни управлене изолировщикаша. 26 январе чакхъяьхар коллективо бетта ерригача технико-экономически хьокхамий задание. Бутт чакхбоалаш укхаза лаьрхІад планал совгІа 4 эзар сома мах теплоизоляционни балхаш де. Эггара дикагІа къахьегама толамаш доахаш хьабоагІа изолировщикаш Матуева Тамара, Денисултанова Кульсум, Гонжева Нина, жестянщик А. Евлоев. Цар шоай производственни заданеш массаза а 105—115 процент кхоачашъю.

Шоай торонашка а хьежа, изолировщикаша дош деннад пятилетка шоллагІча шера заданеш Сийлахь - боккхача Октябра 65 шу дузача дента кхоачашъе.

Х. СУРУДЖАНЦ.

Н Анисимова цІерагІча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода дуккхача шерашка болх беш да установка пеккхагІвола оператор коммунист Сливенко Григорий Николаевич. Массаза а ший нормаш тІехкхоачашъеш, арахецача продукце дикал лакха ловттаеш хьабоагІа из.

СУРТА ТІА: завода ветеран, пеккхагІвола оператор Г. Н. Сливенко.

В. ШУМАРИНА сурт.

ПРОПАГАНДИСТИЙ КУРСАШ

ХІаман кхом барен хьурмат дарен дешаш Іомадеча экономически школай пропагандистий кхаь дийнахьара республикански курсаш чакхъяьхай КПСС обкома политически дешара ЦІено

Пропагандисташта хьалхашка къамаьлаш дир республикерча кулгалдеча болхлоша, преподавателаша, Іилмахоша. Нохч - ГІалгІай АССР Министрий Совета председатела заместитела А. И. Иванова лекци йийшар «Парте XXVI-гІа съезд. КПСС ЦК ноябрьски (1981ш.) Пленум — халкъа эшача товарий производство шеръярен дикал тоярен, гІулакхаш дара сфера дегІайоалаяра хьакъехьа» яхача темах. ЦхьайтталагІча пятилетке республика экономикен культурен дегІаахара перепективай хьакъехьа дийцар республика Министрий Совета председатела заместитела, НГІАССР Госплана председатела, экономически Іилмай кандидата Х. Г. Бийбулатова. НГІАССР къахьегама йолча паччахьалкхен комитета председатела С. М. Магомадова лекци ешаш дийцар домографически ситуацен Нохч-ГІалгІайчен къахьегама ресурсех пайда эцарен дешаш.

«Социалистически вахара хьисапи хІанзарча этапера идеологически къовсамий» — ишта корта а болаш яр философски Іилмай кандидата, Московски инженерно - физически института доцента Г. Б. Кузнаас йийша лекци. Экономически Іилмай кандидата, Л. Н. Толстоя цІерагІча Нохч - ГІалгІай паччахьалкхен университета доцента С. Е. Изюмскаій къамаьла тема — «Іилма-технически прогресс — кхом беча экономика лард». Экономически Іилмай кандидаташа, академика М. Д. Миллионщикова цІерагІча Грозненски мехкдаьтта института доценташа М. М. Магомадовей Г. А. Габисовей йийшача лекцешка белгалъяьхар балха ха кхоарен къахьегама оасарле лакхъярен керттерча фондех капитальни вложенесех эффективно пайда эцара проблемаш. Дунен халкъашта юкъерча хьала цхьадолча лекаех дийцар парте обкома лектора В. В. Банкина.

Балха опыт дІа-хъа эцаш моттиг а хилар. «Геофизика» яхача треста, «Электроприбор» яхача завода, «Грознефтехимремстрой» яхача треста, Нохч - ГІалгІай гІишлош управлене СМУ-7 экономически школай пропагандисташа Н. П. Комаровас, Л. С. Кагалица, Э. К. Лутфулина, Х. У. Сибиева, кхычар дийцар парте XXVI-ча съездеи КПСС ЦК ноябрьски (1981 ш.) Пленумеи материалаш, хьалха латта производственни опыт, кхом барен хьурмат дарен, производства эффективность лакхъяра дешаш кІоаргга Іомадара опытах. Къамаьлаш деча хана къаьстта уйла тІайохийтар экономически образоване методикана, дешара активни формаехи методехи пайда эцара, къахьегама коллектив вахарцара, гІулакхошцара цун бувзамаш чІоагІдара.

Курсашка хиннараша дукха хаттараш дир лекторашка. Царна ловра Нохч - ГІалгІайчен экономика дегІаахара перспективаш йоаза, эггара саготагІа эшаш долча товарашца баха нах Іалашбара, къахьегамен бытен хьалаш тоадара, социалистически доалахье ший метта лоаттаелга Іалашдара дешаш кхетаде. Пропагандисташа даьча дерригача хаттарашта дизза жоп делар республика Министрий Совета председатела заместителаша А. Н. Ивановеи Х. Г. Бийбулатовеи, къахьегама дешашта йолча паччахьалкхен комитета председатела С. М. Магомадова, кхыча лектораша.

В. АХМАТУКАЕВ.

Партийни организацешка

МЕТОДИЧЕСКИ ГІО ДАР

Нохч - ГІалгІай гІишлошъяра управлене къахьегама подразделенешка болх беча гІишлошъерий идейно-теоретически боарам лакхбеш ва 160 пропагандист.

Укх деношка ЧИУС къахьегама коллективашна латтача морально - психологически хьалех дарга хоам бар, методически новкъостал дар духьа совещани - семинар чакхъяьхар. Из хьайийллар управлене парткома секретара В. И. Емельянова.

КПСС XXVI съезда, КПСС ЦК ноябрьски (1981 ш.) Пленума решенешка хьежжа политически знанешта пропаганда яра хетадир ший къамаьл ЧИУС начальника заместитела, экономически дешара совета председатела С. А. Серебряке.

Цул тІехьагІа къамаьл даьча методсовета председатела Мяценковас М. С. дийцар политзанятеш эффективнегІа хургйолча тайпара чакхъяхара де эшарех.

ШЕРА ИТОГАШ ДІАПОВЗИНТАР

СССР 60 шу дизара цІерагІча химзаводе цехоп партийни организацей секретараш віашагІкхийттача предприяте цхьайтталагІча пятилетка хьалхарча шера баьча балха итогехи 1982 шера плани СССР хьаяь 60 шу, Нохч - ГІалгІай автономи хьахиина 60 шу, нохчийн гІалгІайн шоай лоІамагІа Россена юкъебаха 200 шу дизара баха ма боагІара накъабахара тІайийна социалистически декхараши толамца кхоачашдара де эшарехи дийцар парткома секретара В. В. Жаркова.

Цул тІехьагІа цу сийлен датташта накъабахара идеологически балха даьнъе шоай коллективашка Іоаль опыт дІа-юха эцаш, болх кхы а тоабара де эшарех къамаьлаш деш хилар гулбеннараш.

Михаил Андреевич СУСЛОВ

1982 шера 25 январе деэткъалагІа шу доалаш халача лазарах цамогаш уллаш дунха ха ца йоаккхаш кхелхав Политбюро член, КПСС ЦК секретарь, СССР Лакхехьарча Совета депутат, шоза Социалистически Къахьегама Турпал Михаил Андреевич Суслов. Вахарера дІавахав Коммунистически парте, Советски паччахьалкхен, дунен халкъашта юкъерча коммунистически болама поккхо деятель. Партенеи халкъаи дІадеина дар цун дерригa вахар, цун дерригa низаши знанеши, цун ерригa талант.

Михаил Андреевич Суслов 1902 шера 21 ноябре ваьа Ульяновски областа Павловски района Шаховское яхача юрта къеча ахархочун дезале. ЗІамига волча хана дена Октябрьски революце идеяшеи гІулакхои белгалбаьб цун вахара никъ. 1918 — 1920 шерашка къечар комитете, уездни комсомольски организаце болх беш волаш хьинаре дакъа лаца воланеннав из керда общество хьаяр духьа, къахьегамхошта дикагІдола вахар кхоллар духьа лоаттабаьча къовсаме.

1921 шера Коммунистически парте мугІарашка дІачуийцав М. А. Суслов. Москве деша хьожаваьча из 1924 шера йистеьккхай Пречистенски рабфак, хІаьта 1928 шера — Г. В. Плеханова цІерагІа халкъа боахама Московски институт. Цул тІехьагІа красни профессура экономически институте деша а Московски паччахьалкхен университетеи Промышленни академеи преподавательски болх беш а хиннав.

1931 шера парте ВКП(б) Центральни контрольни комиссеи болхлой - ахархой инспекце халкъа комиссариатеи балха хьожаву М. А. Суслов, хІаьта цу хана дено даим къахьегаш хиннав партийни паччахьалкхени гІулакхий бехктонхамеча участкашка. 1937 — 1939 шерашка М. А. Суслов — парте Ростовски обкома отдела заведующи, обкома секретарь. 1939 — 1944 шерашка — КПСС Ставропольски крайкома хьалхара секретарь.

Сийлахь - боккхача Даймехка тІема шерашка Михаил Андреевич Суслова ший дерригa низаш дІатийннад моастагІа эша а ваь котало яккхара гІулакхa. Партизански отрядий Ставропольски краевой штаба начальник. Закавказски фронта Іеун Къулбаседехьарча группа Военни совета член волаш цо хьинаре дакъа лаьцад фашистски гІаьрахошта духьала лоаттабаьча къовсаме.

1944 — 1946 шерашка М. А. Суслов — тІемо даь эуламаш дІададахара, Литве советски строй чІоагІъяра гІулакха республика партийни организацена новкъостал деш хиннача, Литовски ССР лаьрхІа віашагІъелла хиннача парте ЦК бюро председатель.

1946 шера дена КПСС Центральни Комитете болх баьб М. А. Суслова. Парте XVIII съезде Центральни ревизионни комиссена юкъе хержа хиннав из. XVIII Ерригсоюзни партийни конференцен (1941 ш.) цул тІехьагІа хиннача парте ерригача съездашкеи Центральни Комитете членалла хийржив. 1947 шера дена М. А. Суслова цІаккха а ца хувцаш парте ЦК секретаралла болх баьб. 1949 — 1950 шерашка цу цхьан хана «Правда» яхача газета керттера редактор хиннав.

1952 — 1953 а 1955 — 1966 в шерашка М. А. Суслов — КПСС ЦК Президиума член. 1966 шера дена — Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета Политбюро член.

1941 шера СССР Лакхехьарча Совете хержа М. А. Суслов цун ерригача созывай депутат хиннав. 1950 — 1954 шерашка СССР Лакхехьарча Совета Президиума член хиннав из, хІаьта 1954 шера дена — Союза Совета кхыча мехкашцарча гІулакхашта йолча Комиссе председатель.

Шийх тийша Коммунистически партен халкъаи шийга еннача ерригача посташ тІа Михаил Андреевич Суслова хьахьекхад ше гІорваьнна организатор, Ленина сийлахь-доккхача гІулакха тІехьара, коммунизм хьалъяра декхараш толаме кхоачашдара тІехьара юхавартвоала къовсамхо хилар. Парте воккха теоретик хиннача цо дукха хІама даьд марксистско-ленински теори творчески дегІайоалаяра, чІоагІа лоральй цун цІенал. Доккха дакъа лаьцад цо дунен революционни къамий - кортамукъалени болама ерригача отрядашцара вай парте интернациональни бувзамаш шердарех чІоагІдарел гІулакха юкъе. Цун гІулакхашта юкъе лоархІаме моттиг дІалоацаш хиннад социалистически содружества мехкашцара вежарашка йола солидарность чІоагІъяра, машара гІулакх бахьан долаш вай мехко лоаттабеча къовсама дешаш.

Большевистски принципиальность йолаш, шийтара а кхычаргара а доагІар дизза хьадехаш, къахьегама Іалаьмате чІоагІа тІера хилорца, вай замалахьарча нахачеи чоалханечеи дешай творчески лоархІам бе харца белгалвоалаш хиннав Михаил Андреевич Суслов. Догдика долаш, шакІа санна цІена правственни уйла йолаш, Іалаьмате чІоагІа эхьэздел долаш саг хиннача цун віаштІехьдаьннад партенеи халкъаи юкъе ше чІоагІа лархІийта.

Коммунистически партенеи Советски паччахьалкхенеи хьалхашка доккхий хІамаш карагІдувлярах М. А. Суслов шоза Социалистически Къахьегама Турпала цІи, Ленина пхиъ орден, Октябрьски Революцеи Даймехка тІема 1-ча степени орденаш, СССР дуккха медалаш енай. Ишта белгалваьккхав из вежарашка йолча массеха социалистически паччахьалкхена совгІаташца а.

Ший дерригa вахар коммунизм хьалъяра сийлахьдоккхача гІулакха дІаденнача Михаил Андреевич Суслова, парте тешаманча кІиий, большевика-ленинца сий дола цІи даим советски нахьа деташка латтаргья.

Л. И. Брежнев, Ю. В. Андропов, М. С. Горбачев, В. В. Гришин, А. А. Громыко, А. П. Кириленко, Д. А. Кунаев, А. Я. Пельше, Г. В. Романов, Н. А. Тихонов, Д. Ф. Устинов, К. У. Черненко, В. В. Щербицкий, Г. А. Алиев, П. Н. Демичев, Т. Я. Киселев, В. В. Кузнецов, Б. Н. Пономарев, Ш. Р. Рашидов, М. С. Соломенцев, Э. А. Шеварднадзе, И. В. Капитонов, В. И. Долгих, М. В. Зимянин, К. В. Русаков, Г. Ф. Сизов, И. В. Архипов, Н. К. Байбаков, Г. Н. Марчук, И. Т. Новиков, И. В. Мартынов, А. К. Антонов, И. Н. Бодюл, В. Э. Дымшиц, К. Ф. Катушев, Л. А. Костандов, В. Н. Макеев, З. Н. Нуриев, Л. В. Смирнов, Н. В. Талызин, М. А. Яснов, М. П. Георгадзе, А. П. Шитиков, В. Н. Рубен, А. П. Александров, А. И. Шибаев, Б. Н. Пастухов, Г. С. Павлов, К. М. Боголюбов, Е. М. Тяжельников, С. П. Трапезников, И. М. Пегов, Н. А. Петровичев, Г. М. Марков, Т. Н. Хренников, Л. А. Кулиджанов, Н. А. Пономарев, Н. М. Кузнецов, В. А. Зимнев, В. С. Мураховский, В. К. Гусев, Б. Ф. Муравьев, Е. И. Чазов, Ю. Ф. Соловьев, Н. Я. Прокофьев, А. М. Школьников, С. Б. Клейменов, И. А. Бондаренко, П. П. Гришкявичус.

КПСС ЦК ПОЛИТБЮРО ЧЛЕН КПСС ЦК СЕКРЕТАРЬ М. А. СУСЛОВ ДІАВОЛЛИЛГА ВІАШТІЕХЬДАККХАРА ЙОЛЧА ПРАВИТЕЛЬСТВЕННИ КОМИССЕГАРА

Правительственни комиссе хоам бу, кхелхача М. А. Суслових тІеххьара бІарг тохара соцхий Цlен Колонни зало чуьода никъ 28 январе 10 сахьат даьлча дена 18 сахьат заллалцеи 29 январе [illegible] 9 сахьат даьлча дена 11 сахьат заллалцеи [illegible] лазарах.

Суслов Михаил Андреевича лазарахи из валара бахьанахи йола МЕДИЦИНСКИ ЗАКЛЮЧЕНИ

78 шу даьнна хиина М. А. Суслов дуккхача хана цецо дерригача дегІа атеросклероз [illegible] долаш хиннав, дукхагІча [illegible] [illegible] [illegible] 1976 шера [illegible] 1982 шера 21 январе [illegible] [illegible]

[illegible]

СССР Минздраверча [illegible] Керттерча управлене начальник СССР АН а СССР АМН а академик профессор Е. ЧАЗОВ.
СССР АМН академик профессор Е. ШМИДТ.
СССР АМН член-корреспондент профессор А. КОНОВАЛОВ.
профессор [illegible] ТКАЧЕВ.
профессор Ю. МАРТЫНОВ.
Іилма заслуженни деятель профессор В. ПОПОВ.
[illegible] Т. КУМАНИВ.
Іилма заслуженни деятель профессор Ю. ПОСТНОВ.

МАШИННАЬКЪАХОЙ ПЛАНАШИ ДАЬДАЬННАРАШИ

ЦХЬАЙТТАЛАГІЧА ПЯТИЛЕТКА МУЛАШ

Дунен машиннаькъий грузооборотах ах совгІа вай мехка болата магистралашта кхоач. Уж 142 эзар километр дІаьха да, болх геттара дукха а ба. Наькъа хІара километра кхоач 26 миллион тонн мухь — США-чул пхоза дукхаг.

АПН корреспондента Сасорон Димитре дийхад СССР машиннаькъий министра заместителгара Кочин Владимиргара из машиннаькъа балха хьакъехьарча массеха хаттара жоп дула.

— Мишта дегІаккхувла лаьрхІа да болата магистралаш цхьайтталагІча пятилеткe?

— Яхна лаьрхІад 3520 километр керда линеш, пхи эзар километр совгІа шоллагІа наьъкъаши [illegible] бола ветканаши, 6400 километрал совгІча моххьий дуккхий дІаккхуьйча линешта электрификаци ергьа: 15 эзар совгІа километр долча наькъашта автоблокировкеи диспетчерски централизаци ергьа 12 эзар стрелкаш.

[illegible] пятилетка боах бе болата БАМ-а кхьестнаьста йола участки дІаьта нарара, [illegible], пятилетка [illegible] бола бо болатуйбе боараш магистраль [illegible] на пухна [illegible] хилар [illegible] а дехи, пухна лаьрхІа [illegible] бола электровозаш.

Ленин йолча [illegible] дерригача наькъашка Промышленносто юртбе [illegible] эзар [illegible] [illegible] [illegible] эзар [illegible] 16 эзар совгІа [illegible]

[illegible] патон.

Хьона гучча бесеь, дикка хувцамаш хургдолаш да мехка машиннаькъа транспорте. Цу йиш хулийтаьна грузооборот 14—15 процент лаккъе. 1985 шу хьатІакхочаш кхо триллион 100 миллиард тонно километраш кхоачарла из. Цхьайтталагча пятилеткана пийсдича дикка дегІаваігІарла лоарІамо хилча боахама моххьий дІаюха кхувьнлга: кхерий кІор — 62—77 миллион тонн, мехкдаьттеи мехкдаьтта продукташи — 35—40 миллион тонн, кхьина руда — 44—48 миллион тонн, кхуп моххьий — 38—40 миллион тонн.

[illegible] беаш ба са, [illegible] моххьий боарамах [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] хилар.

— Из половни кьадла дола масал а доалаль каталйта йиш ий?

[illegible]

машиннаькъо транспорта кхыча тайнашца, промышленни юртбоахамеи предприятешца цхьана гІулакхаш леладара лаькъера къаьгго масал. Духхьал цу тайпара цхьана гІулакхаш лелалар бахьан долаш ворайй лагонаша йотташи йовссеш сайна латташ йоаккха ха кІезиьяра реверши. Дерригa де могадь гІулакхаш а ца дувцаш, ерга из стандарта ши керда массашеи а цайни йола технологически процессаши юкъейоалаеча а Ливонски наькъа 10 предприяте дІадахача шерре а 100 эзар вагона - сахьат кходаь хилар. Из да болата совгІа - эзар [illegible] [illegible] [illegible] хІамаш.

Цхьалха масал 1970 шу доладеча дена Московски машиннаькъа ерригача отделенешка віашІтІехьдаьннад ццадзар тонн долча доза моххьий наухьа посадки дайм лелаш хулта 1000 шера марі бетта Рыбное [illegible] [illegible] [illegible] 10 эзар тонн долаш [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 1070 1080 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 100 миллион тонн моххьаш.

[illegible]

наркашка посадкаш сайца латташ йоаккха ха. Тоаделар локомотивех локомотивни бригадехи пайда ийбелга. Из бахьан долаш духхьал Московски наькъа тІора шера экономически эффект пхи миллион сом хилар.

Вай мехка машиннаькъаша укх пятилетке бу болх дІасийтара укх тайпара дашеш а йоалаерьа из 1081 шера хьалхарча яах бетта грузооборота план тІехкхоачаш. Цул хьалхарча шера цу юкъа дихьарел 22 миллион тонн дуккагІа да дІа юха дихьа моххьаш. Толамца кхоачашъяьй кІор, мехкдаьттеи мехкдаьтта продукташ, аьшкеи марганцеи рудаш, ІаьржІен металл, ялат, гІишлош материалаш сийна доала эзар хІаме моххьаш дІа-юха наькъара наал.

— Фу деш да машиннаькъахой халкъа къахьегама дІахо стимулированни яра, цар вахаре хьал тоадара?

— [illegible]

Малхбоалей, СибарегІа, Урале, Казахстане болх беш болча наха кхы тІа а льготаш отталь.

— ИттлагІча пятилетке хьаьнар тха болхлошта 7,0 миллион квадратни метр йола чубаха моттигаш — планагІа лаьрхІа хинначул 500 эзар квадратни метр дукхагІа. Эксплуатаце дІаенная 46,5 эзар моттиг йола школе даха ха йоацача берий 300 учреждени, 6,5 эзар менги йола больницаш, сменагІа 15 эзар саг тІаьца йиш йола поликлиникаш, 15 санатори, профилактори.

ЦхьайтталагІча пятилетке 20 миллион квадратни метр йола наха чубаха моттигаш, 60 эзар моттиг йола юкъерча образоване школаш, 50 эзар моттиг йола деша даха ха йоацача берий учреждени. Дикка шорлургьа тха медицински учреждений сеть а — больницаш барх1 эзар менгеш, поликлиникаш сменагІа 20 эзар саг тІаьцарг йолаш.

— КПСС XXVI съездо чІоагІа тернам тІабахийтар продовольственни программаши, из кхоачашъяра юкъевай доакъой министерствашна. Фу ду цу хьакъехьа шун даькъе?

— Машиннаькъашка болх беш я хІона 41 совхоз, 243 хьаккхарч кхоаба пунхи, кхы йола предприятеи. Цар шерашера дІачутоа болхлой [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

— Мича кийчъи машиннаькъе кадраш?

— [illegible] [illegible] [illegible] Цу совгІа СССР машиннаькъа [illegible] система бола йиш я 15 лакхера дешара заведени 117 техникум, цар шер-шера арахеи лакхерен юкъерен образовани йола 11 эзар специалист.

(АПН).

ГОРЬКОВСКИ ОБЛАСТЬ. «ПАЗ-320» (сурта тІа) лха цхьоалагІна классах йолчу машенийн эггара хьалхара парти арахийцай Павловски автобусийн заводе. Цар чура че арара хІама дикагІа бІаргагургдолаш товьй, паргІатагІа хуригйолаш оттаьй сидени. 120 говра низ а болаш «ЗИЗ» ахача маркан болча двигатела могаргда сахьата 80 километр машин сихъе. Юрташкахьа геттара дика накъаргъя керда машин. Машинаш серийно хьа-пра кийчо еш латт хІанз.

П. ВОЙТЕНКО сурт.
ТАСС фотохроника.

Хьайбай боахама доккха зе ду во ккабарах. ЛерттІа доал ца дарах цамогаш а хулаш довча доахана. ДІадахача шера дІи-юха ца доалача лазарах 42 процент доахам цамогаш хиннад республике, хІаьта жан гаьзарийн — 27 процент, хьакхарч — 70 процент, говраш — 13 процент.

Шоай хаязахьа мероприятеш чакхъяхарах укх тІехьарча шерашка инфекционни инвазионни этнологех дола лазараш дикка кІезигденнад. Яшурахи, чумахи, рожахи хьайбаш цамогаш цо хилийтара толам баьккхаб, геттара кІезига да лептоспироз, пастереллез, гиподерматозы оалача лазарех цамогаш хула доахан. Бакъда, бруцеллез, туберкулез пироплазмидоз, уж санна кхыдо-

НИЗ ДІА МА КХОАЧЧА КЪАХЬЕГАРГДА

ла лазараш республика боахамашка даьржад. Паччахьалкхен ветеринарни боахамийн служабаша цу лазаращца цІенхаштта къовсам лоаттабе беза.

Боахамий а бахача наьха а доахан бруцеллези туберкулез яха лазараш кхийтта хиларах дукха яц пхьоалагІча сортах паччахьалкхенна дІаенна шура. ХІаьта 22,4 процентага дІакхоач стандартах йоацаш дІачуеннар. Цу гІулакхо доккха зе ду.

Бакъда, укх тІехьарча шерашка уж лазараш дІадахара республике дикка балхаш даьд. Кагийча доахана юкъера бруцеллез дІадаьккхад.

Бруцеллез яха лазар дІа а доаккхаш шоай фермаш уналцІена хулийташ балхаш дика чакхдаьхад Гудермесски района «Терек», «Дружба» совхозаша. Грозненски района «Юбилейный» совхозе, Гикаловское ОПХ, Шалински района «Предгорный» совхозе, Шелковскойи Веденскии районашкарча боахамашна. ХІаьта а еррига республика хьайцача бруцеллез кхийтта хьайбаш кІезига дац. Уж дукхагІа да Грозненски, Назрановски, Сунженски, Малгобекски, Надтеречни, Урус - Мартановски, Шалински районашкарча цхьадолча боахамашка.

КІезига дац туберкулез кхийтта хьайбаш а.

Республика ветеринарни специалистии керттера декхар да уж лазараш юкъера геттара дІадахар. Цу гІулакха инструкцеша ма яххара мероприятеш а отталь лаьрхІа къахьега деза.

Хьайбай боахама доккха зе ду пироплазмидозии лазаро а. ХІара шера-шера цу лазарах кхо эзар гаргга бежан цамогаш хул, хІаьта юкъера лаьрхІача царех шин бІаь гаргга деле дІа а доал, ужжал долчарна урсаш хьеха дезаш а нийслу.

Из лазар кхет шаьрача а лоамашта юхе а ядача районий боахамашкарча хьайбашта. Республика ветеринарни службай специалисташ декхарийла ба хьайбаех фашкарі ца латийтара балхаш цІенхаштта чакхдаха. ЛерттІа чакхдаха деза бахача наьха хьайбашта хулача фашкарга духхьала обработка яра балхаш а.

Доккхи хІама карагІдаьннад ала йиш яц жена хулаш долча гельминтоз яхача лазара духхьала къовсам лоаттабеча. [illegible] кхаберах боахамашна гельминтовех дукха жа цамогаш хул. Из лазар дІадаьккхара цІенхаштта мероприятеш чакхъяха ветеринарни специалисташа.

[illegible]

В. ДИКАЕВ,
[illegible]

ДИКАЧА НАХАХ

ЯХЬЕ ХЬАЛХА ЛАТТА ДОЯРКА

Назрановски района Яндарерча отделене совхоза-техникума шурий-товарни ферме нийсенначун бІарг тІа ца отташ дусаргдац хоза гом а бах латта Сийлен улг. Цу тІа кхычарца цхьана хьалтеха доал совхоза-техникума толашагІа йолча доярка Даурбекова Тамаре сурт.

Деррига а пхи шу совгІа мара дац Тамаре шурий-товарни ферме болх бу. Бакъда, цу лоацца хана цун вІаштІехьдаьннад шоай совхоза-техникума меттел, еррига районе а ший цІи дІахазийта. Ше болх бе йолаенначa хьалхарача шера деза, ший планаш социалистически декхараши толаме кхоачашдеш хьа а йоагІа из.

Къаьстта хьинаре къахьийгад доярка итталгІча пятилетке. Из чакхйоалаш Даурбековас рапорт делар ший групперча доахангара шура яккхара пхе шера план кхоачашъярах. Планал совгІа цо яьккхар 1800 килограмм шура.

— Массарел дикагІа къахьийгад дІадахача шера тха толашагІа йолча доярка Тамаре, — йоах совхоза-техникума керттерча зоотехника Кансыгов Мурада.

Даурбекова тхона бІаргайовра лайча, ферме тхоца ва раьза хилар керттера зоотехник а партийни организаце секретарь Умаров Беслан а.

...Тхо ферме кхаьчар ІуйрИйна ийс сахьат доалача хана. [illegible] шо-шоай балха моттиге лостам беш бар дояркаш.

— Ер я тха толашагІа йола доярка Даурбекова Тамара, — аьлар Кансыгова, кІалхьарцар нийсдеш йоаллача кхалсага тхо дІатІанхаьвчача.

— Мишта вІаштІехьдаьннад хьа итталгІча пятилетка а дІадахача шера а план хапал хьалха кхоачашъе? — хетт оаха Тамарега.

— Мишта лхий оаш? — борд-бордагІа ела а къежаш йоах цо. — Хьинаре къахьегарах, дика опыт йолча дояркаша Гандарова Лодос, Ахриева Маккас новкъостал дарах.

Ший балхах лаьца къамаьл дара дукха тІера яцар Тамара.

— Цхьа къайле йоацаш-м хила йиш яц хьа болх? — хаттар ду оаха.

— Фу къайле хургья укказа? — аьлар доярка. Еррига къайле я-их доахан хан ханахьа кхабар, уж цІена леладар, леттІа царна Іуналдар.

— Из мара кхы хІама дац? — цунгара доал даккха гІерт тхо.

— Иштта-м да, — ший къамаьл дІахо хьу Тамаре. — Шура дукхагІа яккхара лоархІамe да цхьан хана доахан детта дахар, цІонъяь шура Іоаккхар, хІара Іатта оамал йоззаш хилар. ХІаьта аз цар оамалга хьежжа Іуналду хІара Іатта.

ДІадахача шера Тамаре социалистически декхар тІа-нийцадар хІара кхоабача Іаттагара 2300 килограмм шура яккха, планагІа 1950 килограмм йолаш. Ше гІулакх деча доахангара хІара Іаттагара 4154 килограмм шура яьккхар Даурбековас. Цу тайпара толам баьккхабац из ферма Іойиллача хана дешз.

Ала деза, Тамаре опыт а хьалцаш бокхагІчарен эламагІчарен болх белга. Иштта къахьегар бахьан долаш шоай социалистически декхар толаме кхоачашде вІаштІехьдаьлар дояркаш Гандарова Лодe, Ахриева Маккий, Китиева Цазша, кхычар. Даурбековас Іомабеча къонача дояркаша Китиева Тамаре. Даурбекова Сахрата денгара денга лакхду шоай къахьегама хьокхамаш. Совхоза-техникума толашагІа йола доярка дог тийша я царех башха-дика говзанчаш хургхиларах. ХІаьта мехкараша бокхача безамца дІаэц шоашта цо ду хьехамаш, дика караерзаю шоай дего къоабалбаьча балха говзал.

Хьайбаш леладераштa эггара бехктоккамегІа йола ха я хІанзаръяр. Из дика кхетаду цар. Шелковской района хьайбаш леладераша хьайбаш дика Іангара даха. 1981—1982 шера Іаи замалахьа хьайбай продукташ дукхагІа яхара йолаш йолча торонехи кхоачамехи кхы а биззагІа пайда эца аьлна дІадалодаь гІулакх къоабалдаь хьал а лаьца, Даурбекова Тамарен цун новкъосташен шоай беррига низ тІаберзабаьб Ерригесоюзни социалистически яхье дакъа а лоацаш, вай республика 60 шу дуза цІей кердача толамашца лелдара.

Шоай хур ду ферма болхлоша укх Іаи хана доахангара йоаккха шура лаьгІ ца ялийтара. ХІанз дийнахьен бийсанен хІара кхоабача Іаттагара 4 килограмм совгІа шура йоакх цига. Соахка цу хана яьккхачунца нийсйича из цхьа килограмм гаргга дукхагІа хул. ХІаьта Даурбековай вІаштІехьдоал хІара Іаттагара 7—8 килограмм шура яккха.

Ший наьна шикъ хьаллаьца ферме къахьегаш я цун йоІ Радимхан а. Бакъда, наьна санна дика толамаш дкха вІаштІехьдалац цун, цхьабакъда цо а ший социалистически декхар кхоачашдир. Ферме наладчик волаш болх беш хиннав Тамаре цІен да Даурбеков Юназ. ХІанз механизатор волаш кхай тІа удобренеш дІанхухьаш ва из.

Дика вІаштІехьдаьккхад укхаза доахан Іангара дахара гІулакх. Рацион телха ца еш хІара Іатта укхаза тел 30 килограмм силос, 20 — муж, 3 — йол, шн килограмм концентраташ. Ферме коа латташ я 200 тонн йол, 300 тонн ча, 2500 тонн силос, болаш ба 50 тонн жом. Из доакъар тоъаргда хьайбаш леладераштo май бутт чакхбаллалца.

...Денгара ди массаза доал шерагІа яьржаш латт СССР хьахиина 60 шу, Нохч-ГІалгІай автономе 60 шу, нохчийн гІалгІайн шоай лоІамагІа Россена юкъебаха 200 шу дизара цІейна тІанйца декхараш сийленца кхоачашдара йола социалистически яхь. Цу яхье хьалхале лелаеш хьайоагІа совхоза-техникума толашагІа йола доярка Даурбекова Тамара. Укх шерара декхараши планаши ханал хьалха кхоачашъяра тІахьийхаб цо ший новкъостий а.

А. САГОВ,
тха соб. корр.

УКРАИНСКИ ССР. Производства эффективность лакхъеча дока дакъа лоац Киевски станокаш еча производственни объединене коллекторана. Предприяте 1500 совгІа болхлоен инженерашен хьинаре дикаъа лоац НТО-и ВОИР-а Совета балхаца. Цу общественни творчески организацени объединене [illegible]

ХІара кварталe рационализаторски [illegible] Киева [illegible] институташца [illegible]

СУРТА ТІА [illegible]

В. РЕПИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

МЕХКДАЬТТА СОВДАККХАРА

Сийлахьча юбилейшта сийленца накъабахара доккхий декхараш тІанйцад «Грознефть» НГДУ мехкдаьттахоша. Укх ханал хьалха кхоачашдара шоай еррига торонаш оарцагІъяьхача цар дика чакхбоаккхаш латт ди-нарь бутт. Укх бетта 26 дийнахьа паччахьалкхен планах лаьрхІачул совгІа даьккхад 880 тонн гаргга мехкдаьтта.

Яхье хьалха латташ я Газиев Каит Юсупович керте латтача мехкдаьттен газ йоахача шоллагІча цеха коллектив. Духхьал цо ше таханарча денга кхачалоахьа планал совгІа даьккхад кхо бІаь тонн совгІа «Іаьржа дошув».

* * *

Укх шера хьинаре къахьегаш ба «Сунжанефть» НГДУ мехкдаьттахой. «Іаьржа дошув» даьккхара январь бетта план толамо кхоачашбеш я. Укх бетта 24 дийнахьа лаьрхІачул совгІа цар яьккхай 310 эзар кубически метр газ. Из хул дукха хІама ца ешаш бетта гІоийцача декхарех планал совгІа [illegible]

Шоай декхараш дика кхоачашдеш я С[illegible] керте латтача цо [illegible] Гапиев Бен-Хана [illegible] мехкдаьттахой бригадаш.

В. ДОТМАРЗИЕВ.

Доазол дехьара

Калейдоскоп

КХОЙТТА — ИРАЗЕ ТАЬРАХЬ

Цун цІи я Тига Белас. Из цІи я къаьстта ший тайпара, хІана аьлча, малайски меттала 13 яхалга да из.

...Из кхойтталагІа бер дар, пул хьалха мел хиннараш доара. ХІаьта аьнча хана из дийна висар дог доахаш из ший тайпара цІи тилла цох аьлар лоро. Из дийна висар. Цул тІехьагІа даь, массала а техкаш йола пІераш техка, шн бер а шера ца дахаш делар.

Ше яьккхача хана господин 13 дукхаза нийсенна кхерамеча моттигашка. Иштта, цун 10 шу даьшача хана лепайн яхача гаьн тІа волавав, цхьабакъда, га из кІал а хьош Іоежай, пул тІехьагІа кІира даьккхад цо кхетам чу воацаш больнице уллаш. Кхойтта шу даьчача хана доттагІа волча из бийса йоаккхаш волаш уж бийша бада цІа лота а денна тамашийна кІалхарбаьлар уж.

Кхы а хиннад во хІамаш цун вахаре, хІаьта дика мел дар къаьстта 13 таьрахьашка нийслуш хиннад. «КхойттталагІа таьрахьаш массаза а иразе денош дар са», — йоах господина 13. Валарах лоранеш дола ший тайпара жай лоархІ цо ший цІерах.

ХІанз господин 13 лах Сабахерча Кота Кинабалу яхача городе (Малайзи). Цо йоах доацача хІамаех ше тешаш вац. Бакъда, цун кхойтталагІча таьрахьаца безам хилар гуш да. Дукха ха йоацаш доттагІий новкъосталца цун вІаштІехьдаьлар ший автомашина кхойтталагІа номер яккха, из нийцаяр 13 февралe.

●

КХАЛСАГ — КОМПЬЮТЕР

Зал тийра. Сцена тІа лгІа кхалсаг, корта чу а бахийта бІарган дІа а къайла 201 цифрах латтача таьрахьах 25-ча степена овла дагахьа лохаш. Пиъ минут йийзар духхьал из таьрахь дІаяздe. Индерча Бангалорера 37 шу даьна Шакунтала Деви массехказа къувсеннай йоккхийча компьютерашца Англе, Австрале, Къулбехьен Африке, хІаьта масса хана кот а йийнай. Иштта, Австрале из жопаш тела йолаеннай математика профессор задачаш компьютер чу дІачудеппа валалехьа.

Даласски университета тохкама группо компьютераца яхье а ялийта 201 цифрах латта таьрахь юкъе дола задача а дайта Шакунтала тахка лаьрхІар. Эшаш йола ЭВМ лаха атта дацар, хІана аьлча царех дукхагІа ярaш из миссел доккхача таьрахьаца болх бе могаш яцар. ТІехьара, США вай ханарен эггара йоккхагІен йола компьютераш — ЮНИВАК 1108 яхараштa гІулакх деш йолча техкиий группо слар из эксперимент оттае. Из дагар де йолаялалехьа цун дІачуяла йийзар 20 эзар гаргга команден информацен.

ІалаьмaтЕ йоккхачa компьютеро жоп делар цхьа минут яьлча, хІаьта Шакунтала Девис из геттара чоалхане задача деш 50 секунд ха йоаййир. Жоп латтар 9 цифрах.

Ший вах шу даьшача хана а Шакунталас атта лохар кхаь — йиь цифрах латтача таьрахьашкара кубически кореш. БархІ шу даьлча цо ший говзал хьекхар Бангалорски университете. 14 шу даьлча Лондоне. Цу хана денз 100 совгІа мехка хиннай из. Ший говзал хьокхача хана Шакунтала йолалу «аттача» проблемаш тІара: 6—7-ачени таьрахьашкара кубически корень лаха а лехий, из дІатІайоал 10—12 ачении таьрахьаш тІа. Цул совгІа, цо сихха хьоал тІехьарча бІаь шерачухь кІирaн малагІча дийнахьа малагІа ди дар.

Мишта вІаштІехьдоал хьа иштта сиха сел чоалхане задачаш до аьнна, шийна хаттар дича Шакунтала хьекхаш жоп лу «Сона мишц из дІадуиц. Сона бокъонца сайна а хац из мишта хул. Эггара керттера — абсолютни концентрацени. ТІаккха деррига а автоматически хул. Сона задача хьахоалаш я, жоп хьаь чу хьаьто».

«Эйша могаш» яхача Гонконге арлуцача, ший сатІонте тІа Шакунталах дуцар кхьача газета белгал яа [illegible] математически феномена [illegible] ТІехьарча 150 шера цу тайпара [illegible] «Гиннеса [illegible]» [illegible] Пим Клейн 1073 шера 23-ча степена 200 цифрах латтача таьрахьа [illegible] корень лехар цо [illegible] из задача дешa цо йоайир 10-м хан минут.

Александр [illegible]
АПН [illegible]

АПН комментареш

КИТАЙСКИ РЫНКАНА ТІАБОДАЧА НАЬКЪ ТІАРА ДУХЬАЛЕНАШ

— Предпринимателашта шерра йийлла я китайски рынка наІараш, — заявлени йир китайски премьер-министра Чжао Цзыяна дукха ха йоацаш чакхъьыннача халкъа вокалий Еррига китайски собране сессе. Цхьабакъда, цу «шерра йийлла латтача наІарел» чухьахьа бизнесменашта [illegible] сел фаьлгаца буццачоа тара бола пайда боацаш, башха дог деладеш йоаца сюрпризаци цатоамаш да. Мичча бесса а китайски рынка наІара санагІа ховдаде вІаштІехьдаьнараш цунах тийшар даха шу долалуш Пекино цхьан миллиардеи ах миллиардеи доллара маьхка [illegible] хьисапе а яь дІаоттайнча. Торгово-экономически гІулакхий исторе чухь хІанзалца довина дола из хІама къаман экономикана «урегулировани» яьза ярг ца хилар бахьан долаш даь хІама дар аьнна дІадерзадир китайски столице. Цу кампанеца кхо шу хьожадьдор хьалхагІа (1979 — 1981 шш.). Амма, Чжао Цзыяна выступлене хьагойттача бесса, кхы а пхе шера «дарба» де дезаргда китайски кризисни экономикана.

Из цецпала везаш хІама а дац, хІана аьлча воча хьал тІа я из. Промышленни а юртбоахама а производство дегІаахара [illegible] латт. 1981 шера еза-йоккхача индустре валови продукци лохъенай кІезигагІа еннаяле а пхе процента. «Хунци» яхача журнало белгалдоаххача тайпара промышленносте хІана а лоха я производства эффективность, дукхача предприятешка лохъенай къахьегама овсарле, ланха да продукцега дІадодар, кІезиглуш йоагІа пайданна тІера еш йола отчисленеш. 1981 шера 2,7 миллиард юан хинна а 1982 шера йхаь миллиардага кхоачаргйола а паччахьалкхен бюджета дефицит латташ йолча хьалашка вІаштІехьа дац правительства кхыметтел энергетика, транспорт, юрта боахам санна йола къаман экономика чІоагІа лоархІаме сектораш дегІайоалаяра а хецанзa лргйоаца средстваш дІахеца.

Китайна модернизаци ечара антракт сов йаьхъяларо тІатІа чІоагІагІа уйлаш яйт малхбузехьарча бизнесменашна Пекинаца торгово-экономически даькъе цхьана гІулакхаш леладара перспективай хьахьехьа. [illegible] тІа а ВСНП сессо кхайнаьча арахьарча экономически гІулакхий даьнъорча установкаша а башха уж гІадбугаш йоаца уйлаш ухийт предпринимателий нортошта чу. Китайски премьера, ше къамаьл де волалуш «хоаста а ль», дІахо дуцаш дІакъодадир халкъа боахама гІулакхаш тоадара даькъера арахьарча экономически фактора лоархІам тІатІа лохлуш боагІаш хилар. Цо яьхачох, аицент ергъл чурча ресурсех пайда эцара, арахьарча ресурсашта а ца еш.

Цунца цхьана Пекине дага ба керттера ког гІортолга китайски экспорт шеръпрах е. Цхьабакъда, цо Пекина контрагентий оптимизм совйоаккхе тачаш я, хІана аьлча дуцар да Китал кхыча мехкашка дІаухийта йіягачен текстильни промышленноста продукци совъяккха гІерташ хилар. ХІаьта ховш да, масала, европейски текстильни промышленносте 1973 шера денз 1980 шерага кхаччалца йолча юкъа болх беш болча наха дийлагІа дакъа тІерадаьна хилар. Кхетадеш да, китайски текстиль европейски рынкана чугІортаро промышленноста цу даькъе болх беш бола нах кхы а кІезигберга хилар.

Малхбузехьа чІоагІа дог доахаш болча кІорахи мехкадаьттахи дийцача цу бийдало, хетаргахьа, геттара кІезига моттиг лоацаргъя китайски экспорта юкъе. Дукха ха йоацаш хинача министрий боарамерча китайско-японски вІашагІкхетаре Пекино цІи яккхаьзар 1983 шерагара денз 1985 шерага кхаччалца йолча юкъа шоаш лургболча кІорен мехкдаьтан хаьддача данией. Энерги тоъаш пахилар тІа-тІа чІоагІагІа холуш ма дий Китайна шийна а, цу тІа а, вай цІи яьккхача «Хунци» яхача журнало яздеча тайпара, правительство йиш йолаш мичай энергетика гІайоалаяра эшача боарамагІа капиталовложенеш е. Цудухьа бІарго чулоацаш йолча хана Пекинага арахьарча рынкана дукха мехкдаьтта а кІор а лоатталургба ала вІаштІехьдоалаш дац.

ВСНП сессе материалех гуш долча бесса, Малхбузехьарча импорта доазув оттадергда. Из мух хобенаб хІана Китая дуккхача партнерашта Иштта, 1979 шера денз 1981 шерага кхаччалца йолча юкъа китайски импорта юкъе ЕЭС лоаца дакъа цхьан ахаззеи лохденяд. ХІаьта из, хетаргахьа, юкъиг мара а яц. Чжао Цзыяна яхачох. Китая кхухьаргья алкха технологии машиний а оборудоване а пахьадола тайпаш. БІарча предприятеш цІелга соцадергда. Пекин дага я хІанзарча ханарча технологе ларда тІа хьаьча техника йоккха йоаца партеш ий а еш, цар хоаеш даха, масала, «Боинг» яхача самолета шоаш из даьча бесса. «Юньшу-10» керда китайски самолет, специалисташта хетачох, цу модела копи да.

Пекина арахьарча экономически политико теха гола тІатІа чІоагІагІа холуш я. ХІаьта пун бахьан — цІаккха а ца соцаш китайски кулгалхошта юкъе латта къаман экономика дегІаахара накъаш лахарца дувзаденнача дешашта гонахьара къовсам. ХІанзза чакхъяьнача ВСНП сессена чІоагІъяллазар КНР халкъа боахам дегІаахара аргІанара план.

Пекине къувсача хІамашта юкъе кІезига моттиг дІалацац проблемо: модернизаци чакхйоаккхаш мел шолІаре лувла деза индустриальни дуне? Деррига терхалдеча. йоккхача масштабе техниканен технологенен импорт яра кІийлен тІа латтача модернизацена духхьалара бараш тІабоалаш боагІа. Низ бола кхоэараш кхьтай тахан цар бе. Дувцар да, китайски экономика кризисни ситуацена чу нийсъялара, къоасттадаь аьлча, тронически финансови дефицит оттара бахьанех цаІ лархІа дезаш дола сихъяь доазол дехьара дукха промышленни объекташ ийяь хилар.

Игорь НАДЕЖДИН.
(АПН).

Испани: баьде перспективаш

Укх январски деношка байнача шийтта бетта даьрий анализ а еш, выводаш ю испански дерригача газеташа, чакхдаьнна шу эггара халагІча ханащца лархІа дезаш а да, хІаьта доладенна 1982 шу Испанена долча лазарех цхьаннена а дарба де молха йолаш а дац яхаш.

●

ЭКОНОМИКА

Нагахьа санна къаман продукт дегІапра даькъе латташ къоасамаш дале — цхьайолча даннеех цхьа процент деІаеннай, воккхар [illegible] — йола нийсса я из, кхоалагІчар яхачох — цхьа процент лохъеннай, — 14,5 процентага кхоачача мехкарча инфляце [illegible] а бац. Иштта [illegible] болх ца [illegible] хьаьнаьа а. Дукха хІама ца эшаш 38 миллион болча испанцех болх булургболаш лоархІ 13 миллион саг. 1980 шу чакхдоалаш, бе болх боацаш вар царех 1 миллион 620 эзари саг, е 12,6 процент. 1981 шера декабрь бетта 1 миллион 800 эзари сагага, е 14 процентага кхаьчар из цифр. «Идеал» яхача газето хоам бу, болх булургболча наха бе болх боацараш 21 процент ба Андалузе яхаш. Цу тІа а, белгалдоах газето, официальни статистика школаш йистельха кагирхой а, хІаьта иштта шоай доалахьа лаьтта доаца ахархойи цар делалхойи а юкъе ца ба хийта хилар. Фактически бе болх боацаш болча наха юкъе 13 [illegible] 30 процентага кхоачаш ба уж.

Экономикера [illegible] хьа а нІрча даькъхар испански юрта боахама чІоагІа Іаьтьича «ІІаьшерон йокъа», 33 бетта дехкинаар до[illegible] КІа [illegible] 1980 шера хиннарул 14 процент [illegible] хала бар 1981 шера. Дукха доахан дайнад.

●

ПОЛИТИКА

1981 шера [illegible] бетта [illegible] кхерта [illegible] даьтта а эггара халагІча ханащца лархІа дезаш а да, хІаьта [illegible] мехкарча [illegible] Адольфо Суарес [illegible] [illegible]

керте а этта паччахьалкхен переворот е велча. ХІамма хала а доацаш золожникаш а бань, 17 сахьата автоматий йовхьаш тІалоаттайир Тсхера еррига парламента а правительствана а. Цунца цхьана, тІема хьал оттар дІа а кхайкадаь, тІема доакъоши таннаши столица йолча оагІорахьа тІалаьхнар массехк тІема онруга командующеша. Парламентарни строй халла йоха ца яйташ йинтар мехка демократически низаша. ТІема переворота домоклов тур хІанз а айдаьча латташ да, Испане дерригача политически вахара дІахо а влияни еш йола реальни фактор а хинна.

Мохк НАТО юкъебахара деша хьакъехьа референдум е титанзар правительства оппозице из елга дІадехе а. Североатлантически пакта мохк юкъебахара духхьала миллионаш болча наха кулгаш изадаьдале а, бахача наха массови демонстрацеш йой а. 1981 шера октябрь бетта НАТО брюссельски сессе мохк Атлантически союза чуоигара новкъа ялар испански правительство. Специалисташа даьча лоархІамегІа Испане тІема расходаш 30 процент совйоаларгьа цу гІулакхо.

●

ВАХАРА ДИКАЛ

Май бетта [illegible] [illegible]

амма хІанз а цу лазара духхьалара молха коранзац. ХІанз укх сахьате лаьца саг 38 ва, цхьабакъда, фальшиви даьттана импорт яь керттера делцаш гучабоалаза ба.

Испански прессо лархІ шоашта пайда бе бенача делацаша боабаь нах дикка дукхагІа ба аьнна. «Лиа Кал'е» яхача журнало ненвар 300.000 саг ва аьнна цифр йоалаю, хІаьта царех дукха дукхагІа бараш материальни торо эсала йолча нахах ба а йоах.

«Пуэбло» яхача газето язду, Барселонски муниципалитета санитарни органий даьнеегІа, цу городерча яача продуктах хІара кхоалагІъяр е цхьадолча даькъе дохьаж хинна, е фальсификаци я а яхаш. Цар яьккхача бархІ бІаь совгІа пробо хьахьекхад, 46 процент дуах, 42 процент шура, 30 процент хІана бац аьнна чкъаьра цу категорена юкъе боалаш хилар, хІаьта 42 процент йолча нахчахи кІолцаха лойна йола бактереш йоахи. Кхачаи продукташта юкъе гучаьннай тоха йиш йоацаш дола бараци консервантaш дийто

●

ТЕРРОРИЗМ

Чакхдаьнача шера доалача терари [illegible] хІамаи [illegible] Испане 37 саг, чоа ваь 207 саьга. Наха кІира дІаладацар лахча шера полицейски, жандарм е тІема [illegible] хІара саг ца вувя.

[illegible] Май бетта 50 [illegible] [illegible]

Альфред [illegible]
АПН соб. корр.
Мадрид.

ЗНАНЕЙ ХЬАСТ

Урока эффективность лакхъяр хьехархой юкъметтера декхар ду. Хьехархочун болх віаштІехьбоаккхаш дола хІама да хьехара а кхетам балара а процесса планировани яр. ХІара урока йола план латт Іомаеш йолча материала боарамахи чулоацамехи, урока этапаш віаши тІехь тІехьа хилларах, дешархоша деча балхий тайпаех, пособейн оборудовани Іалашонах, цІагІа Іомадe дезарий боарамах. Хьехархо кердача программех болх бе кийчбалар а программа чулоацамахи структурахи, хьехара нагрузка боарамал тІех ца юлийтара лакхъаш лахара, хьехара балхий приемашта формировани яра, хІаьта иштта хьехара практике дешархой знанеш меллай, дІахьехар цар мишта кхетаду яхача гІуланхий хьакъехьа рекомендацеш телара дешаш дувцача школьни методически объединение кертера тема. Дешара программашта юкъедоаладаьча лоархІамеча кердадарех цаІ да дешархой керттерча знаней, ховрий, навыкий перечень оттаяр. Из де деза хІара дешара шу чакхдоалаш.

Программа тІа екнай иштта дешархой знаней, ховрий, навыкий мах бара рекомендацеш, йоазон балхашта отметка оттаяра нормативаш. Программана йолча приложене хьисапе йоалаяй керттерча дешара гойтара пособей, хьехара технически средствай перечень, дувц хьехархочоа малагІа методически литература могаду.

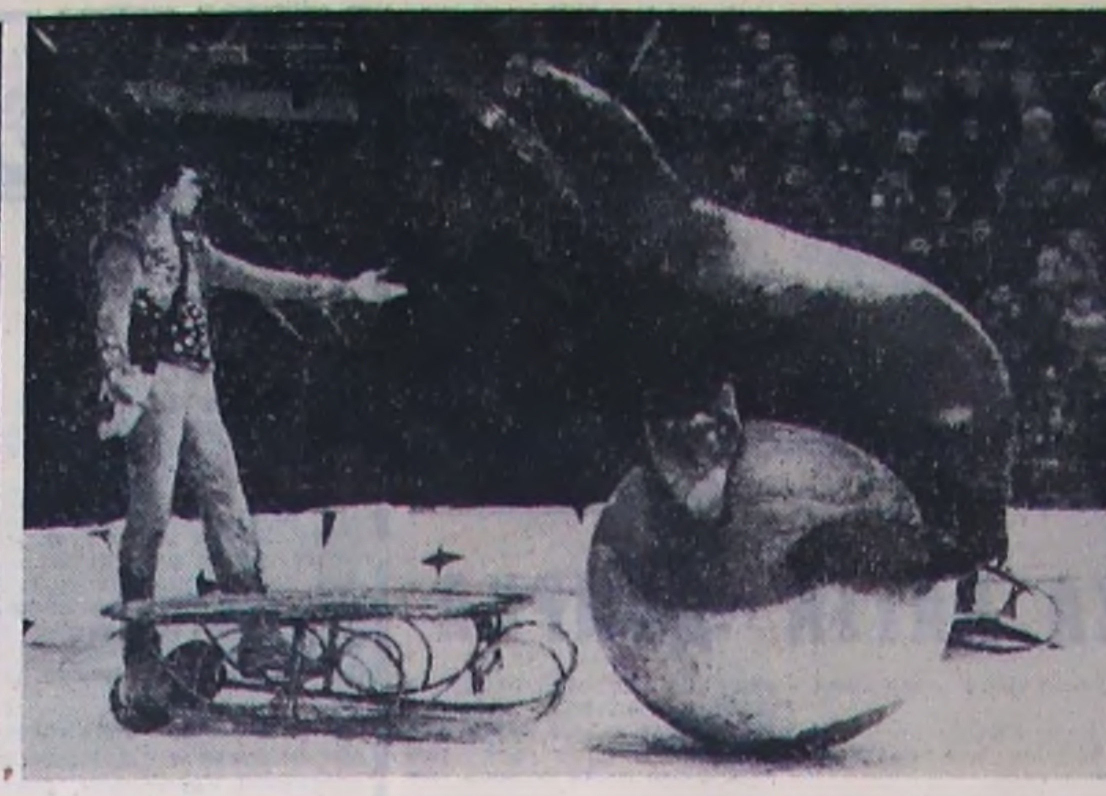
Кердача программашка алсамъенккхай цар идейно-кхетам балара потенциал, лакхбаьб кхетам а луш хьехара декхар кхоачашдара лоархІам, професси харжара дешархой кийчбара кертахбаьккхаб къахьегама политехнически лоархІам кІезиьяй дешар сов чоалхане дерзадеш йола а башха лоархІаме боаца а материал.

Кердача программашка хьехархочоа бокъо еннай цхьан класса чухь материал тІехьа хьалха йоаккхаш шийна хеттача тайпара хувцамаш де, хІаьта иштта, на дацол даргдоацаш хилар дІа а гойташ, дешара темана чудоагІа лешаш а хьалха - тІехьа довхаш Іомадe. Цхьайола рерни ха йитай вводни занятешта тема Іомаль лынначул тІехьагІарча обобщающи урокашта. «Предметашта юкъера бувзамаш» яха раздел программа тІа хилларо гІо ду хьехархочоа хьадда дола дешаш къестадe, дешархоша кхетае еза йолча кІийлеи тІарча выводийи формулировкайн перечень е. Программай идейно - кхетам балара потенциал алсамъяккхара, кхетам а луш хьехара декхар кхоачашдечара цар лоархІам лакхбара новкъостал ду предметашта юкъерча бувзамий раздела тІарча, керда материал хьалха юкъейоаласи кхыча предметаша луш йола малагІа знанеш ларде лувца еза хьехархочо яхача деша хьакъехьарча указание вешта аьлча, дешархошта царна хьалхе лйза факташ юхадатайохийтаро. Іомаль лынна материал цу тайпара кердачуна юкъаро йиш хулийт дешархой знанеш системе йоалас, цар Іомадаьр дин ца дaлийта, цар кортошта чу Іалама а общества а явленей бІарча сурташ хьахилийта, вешта аьлча, цар йиза йола диалектико - материалистически мировоззрени хьахилийтара. Дешархой знанейн царна ховрайи мах бара йола предметни нормаш программана юкъеяхьаро новкъостал ду дешархоша хьийгача къин мах бечара формализм дІаккха, цо, шено ли. Іалашду дешархой кийчон боарамгара дІадехараш цхьатарра хулга белгалъяьхача нормативех пайдо ийбеш хьехархо декхарийла ва класса а хІара дешархочун а индивидуальни башхалонаш теркалъе. Дешархой знанейн царна ховрийн мах бара хоадамболлаш йола нормативаш юкъелхьяро а хьадача боараме новкъостал ду школа балха юкъера цІенхаштарча кхоачамбоацарех цаІ — знаней мах бара дакъьера субъективизм дІаяккха.

Дешархошка царна йоагІачул совгІа нагрузка ца кхачийтара, цхьадолча дешаех уж дІадоваийтара плане дули. Занятей тайп - тайпарча формай система новкъостал ду дешархошта предмет дезадалийта, цар творчески способносташи творчески хьинари дегІадоаладара, дешархоша дешара материал кхетаяра боарам лакхбе, цуна воспроизведени яргара цунах хьалхагІа довзаш долча хьалашка. ТІаккха кердача ситуаце пайда аца харга кхоачаш. Школьника дешара материал йовзара боарам теркалбу цун знаней мах бечв хана.

Дешархошта фуннагІа хІама де хара дакъьера дІадехараш дІаладаьд программа тІа хІара класса къаьстта долаш. Цу дІадехарашка теркалдаьд программа тІарча формулех е задачех дешархочоа довза а задача деш цо пайда эца а безараш малагІаш да, царна малагІча приборех е устройствех пайда ийбе ха деза. Программа чакхйоаллача йоалалий хьехархочоа деша могадеш долча хьехара юкъарча методика дешаш а, хІаьта иштта, программа темаехи разделехи дувцара методика а чулоацача методически литература список.

Ю. МАЛЬСАГОВ,
№ 1 йолча Назрановски юкъерча школа директор.

ЦИРКЕ—КЕРДА ПРОГРАММА

Укх деношка Грознески цирке болх бе доладнияд Московски цирк-ревю. Укхаза віашагІяхетар хул вай «Олимпиада-80» яхаш 1980-ча шера Москве хиннача XXII Олимпийски Ловзарашта хетаяь хиннача культурни программе дакъа лоацаш хиннача цирка артисташца. Шин дакъах латт циркови обозрене программа. Укхаза болх беш я «Замон ритмаш» яха хелхара ансамбль, воздушни фантази, тайп-тайпара дола фордара лькхий, эксцентрически пантомима, «Фатай парад» яха балет, «Леди», «Ревю» яхеи кхыйолеи цирковн номераш.

Еррига циркови программа дІахьош ба цІи хезаи дика бовзаши бола клоунаш Захаров Михаили Павлов Игори.

СУРТА ТІА: цирка программа номераш.

В. ЮНЦЕВИЧА сурташ.

Н. Гоголь—гІалгІай меттала

Дерригa дунен тІа хеза а сийлахь - воккхача арений йоазанхочун Николай Васильевича Гоголя «Ревизор» яха комеди.

Цу комедех спектакль кийчъеш я Нохч - ГІалгІай театра гІалгІай труппа.

Спектакль оттаю К. Станиславски цІерагІча Российски Федераце Пачхьалкхен преме лауреата, Нохч - ГІалгІай АССР арслуженни деятела Хакишев Руслана. Хлестакова роль ловзаеш хургба РСФСР Пачхьалкхен преме лауреат Къулбаседа - ХІирий АССР халкъа артист Хадзиев Махьмад - Гирийи артист Тхостов Муради. Городничe роль ловзаеш хургба Нохч - ГІалгІай АССР халкъа артист, Нохч - ГІалгІайчен Ленински комсомола преме лауреат Цицкиев Мухьмад.

А. БЕК.

(ДІахададар. Доладур 1981 ш. 8 декабре арадаьннача «Сердало» тІа да).

С. ШАДИЕВ

ЗОАХАЛОЛ

ДУВЦАР

— ДІаваллал, даьлахІий, дІа! — раьза йоацаш, цо дувцачох ца яшаш, юха йистхилар Забанта. — Са, корта оачаргба Іа, кхыметтел хьай барзкъа тІадувха а могаш воацача! Іа фу дий, таккхалча Іел, аз яхар а деш! ХІаьта хьо мала хиннав-м аз дувца ца дезаш хов ерригача юрта а. Нах бицбеннабац, хьо вицвеннавале а. Вешта, хьо-м цу хана, нах меттел, хьай да теркалвеча а е цунах эхь хетача-а вацар.

— Сесаг! — цІогІа тесар, лоа мо, кІайвеннача Ийдигмоллас, сацийта!

Аз кхы хІама аргдац хьога.

ЭгІазъяьха, майрра аьннача цу дешаша шийла хий тІамохкадича санна хетийтар Ийдиг - моллана. Сесаг гІеттта декъа чу яьлча а, жІов етташ санна декхар цун лергашка: «Аз хьо-м вутаргва», «Аз хьом-м вутаргва!». Цо из де а даьра тарлу, — уйла йора цо, — са цІен а тайпан а гий довргда тІаккха, нах беларгба ЭгІазъяхача нхалсагах шайтІах санна лорале йоах наха. Цунах лоравала веза. Бакълув из, со къаьвеннав, денал дац. Кхалсаг, говр мо хьаста еза, ишта мара дашаргдац цуя дог. Цо яхар дигa бакъахьа да аз. Цунна довр хилда цунах

— Яьй, хозий хьона?! сесагага кхайкар Ийдиг-молла.

— Воай! — чуьлар Забанта, — Забанта я хьона са цІи, хІанзчул тІехьагІа иштта мара цІи а ма яккхалахь. Кхы бежан а дац со.

— Мегаргда, мегаргда! — Малеик яхаргда аз хьох, товий хьона? — Малий Іа хьай воІа ювца саг?

— ХІанз кхеташ воагІа хьо. Сел дІаьх а ца деш иштта хатта дезар. — аьлар Забантас. Тахан саг йоагІача бІаргайнай сона из, хоза, дикача наьха йоІ я

— Аз-м мича хетт хьона из мишта, — юкъейккхар Ийдиг-молла. Хьаннай хетт из

— Бада - юртара Бекаргнаьъан Солта Жене йоІ я ХІаьта цуна Хамбор наьъан Беккар-Хьажий цІен тІара я

— Шиннахьар а дика ба [illegible] — раьза хилар Ийдигмолла. — ТІаккха вай юрта гаг йоагІача мишта [illegible] наб уж?

Уйла е аьлар Забанта. ТІаккха шийна дийцар тайпара дІааьлар:

— Мишта аргда хьога? Тамарий наьна цеший йоІ я [illegible] Тамарена [illegible] Цо йоа атта [illegible] сона [illegible] Дешена а доа [illegible] Цунна наь [illegible]

— ТІаккха Тамарий цо раьза ний [illegible] юкъе отта, цо фу [illegible]?

— [illegible] цу тетара дихадар, аьлар цо, — [illegible] из дий цуп воча фусаме чухкесача, хьаа [illegible] бо да из. ХІаьта шун кІаьши дика а вар. Мел таза лелхе а фуд? ДегІ-кеп долаш ва, хьаькъала нійлавац.

— Ишта аьлар цо? — цецваьлар Ийдиг-молла.

— Аьлар! — кердадаьккхар Забантас.

— ХІаьта а из дІахайта мегаргдац йиний даьшка. Юртарча сага хІама ца хайташ дІахьоадайта деза цунга из. Вай гаргарча наха а хІанзачоа хІама ца хайтача дикагІа да хьоалчагІ далцца, мот тохар эшаргвац, эггара кхоачарбарашта юкъе а, — хьехар дора моллас. ХІаьта Тамарийна кара кховда, тІаккха сихагІа кхастаргъя хьайра. Раьза волаш цІен - юкъе гІолла дІахьа волавелар Ийдиг - молла.

— Мегаргда, воккхагІоар! — Іа яхар дергда, — гІадъяхар Забанта. Чай дахьаш йоагІа со, — аьнна нана цІагІа чуядар из.

— Хьажий цІен тІара нана яле, мурдий Іаьдалагіа чакхдоаккхаргда, дукха хІама дІа ца деха а мег, — уйла йора воккхача саго ши-шийца.

ШоллагІча дийнахьа Іуйраи сецца гІеттар Забанта. Шоай доккха тІоаргац хьа а дийлла, цу чура нафталина хьаж йоагІа ший зипаши, даьреши, тайп - тайпара кІадаши арадаха йолаелар из. БІарг тІаттар маьре еча хьалхарча шера Ийдиг-моллас шийна ийцача зипа. Из ха дага а еха. дог чІехиа, бІаргашка хий эттар цун. ХІанз из ха цунна дага ца йоха а мегар, селхан марас тІехтохам беш, йийрза яьшш дег тІара чоп юха яьста сецаре. — Са ираз доадар кх Іа, Султан! — ишттъя оаладелар цунна. — Хьоца кхиа яхаялар со, иштта уж шийлача гударгІацо яхачул. Ламаз эца аравьинна хиннача Ийдиг - моллас шиІ а теха, ший уйлаш тІара яьккхар Забанта.

— Фу деш ягІа со, ха дІаходаш ма латтий? — аьнна, сиха из зип юстара а кхесса, юхьйиен хІамаш, тІоаргаца чуъяхар Забантас. Кхьхата юкъе эип дІа а хьоарчадаь, цхьан бе ведара, цонх бо хьоарчадан [illegible] долаш ара [illegible] из.

[illegible] баинта яьлча, ведара [illegible] шоай доа [illegible] Забанта. Тамарий воккхьа шиних кхетар [illegible] хьалха мара [illegible] мара [illegible] хиина [illegible] юрта йиста кхачача на дилар Забантас. Цигара юхайоагІаш цунах кхийттар доахан лакхе воагІа Тамарий ГІадъяхан Забанта.

— Іуйре дика хилда хьа Тамарий! — [illegible] дика бола а [illegible] сона бІаргайна. Цхьа сагота гІуланх дарна, ца хьона шунцига чуча кхачаІ а на доаши, хьо сатташ кора [illegible]. хьои зоатІаш [illegible]

— Хьо а хийла Іуйра дика Забанта. Из фу [illegible]

[illegible] чуль карагІдалац? Гаргала нах а юртахой а дециий пай? Хьан бийхкаб хьона тханцига вуга никъ?

— Никъ-м саго бийхкабацар сона, Тамарий. ХІаьта а тоам хетац-кх, селхан мара шун нускал а ца деча, Іурре чулелха.

— Хьадуццал, фуд хьа, сайна могачох аз хьона дергдоацаш гІуланх дац, Забанта.

— Селхан вай дийцар дийдаланза йий хьо Тамарий? Цу йоІа уйла яьй аз сахилалца. Цун даьшца Іа къамаьл дар хьогара деха еннай со. Гаьна даккха йиш йоацаш хІама да из. Фу аргда Іа сога?

— Фу аргда яхилга фуд? Шоана ловш хилча, сом кийча даьра я из гІуланх тІехьа ца тетташ чакхдаккха. Сагота ма хила хьо. Тха коарадар дІадийрза даьлча, кхы юкъ-м йоаккхаргъяц. Зоахалола юкъе оттар-м дика лаьрхІа да дийшача наха!

— И-и-и, Тамарий! Дала ха йІаьхъйойла хьа, сона аллалца диццлургдац, Іа из чакхдоаккхе. ХІаьта хІанзарчоа ер дІаэцал. — Забантас дІакховдадир каьхата юкъе хьоарчадаь зип.

— Аз сайна кoч тегийта ийцадар ер, цхьабакъда, сона кхы а хозагІа хетаргдар Іа хьайна тегийтача.

— Ай, фу дуци Іа, Забанта? Даьра эцаргдацар, сона хІама эшаш! — юхагІорта елар Тамарий. Цхьабакъда, тІехьашка яьцар ше лаьрхІар чакхдаккха гІерта Забанта.

— Тамарий, аз дех хьогара, ма де сона холахетар, дІаэца из, наха а цхьо хІама хетаргда, яра ма дий вай! Низзагіа Тамарена кара кховдадир зип. — Дала беркат долда Іа лелалеєх! — аьнна кхы юха а ца гІерташ дІайицар Тамаре зип.

— ХІаьта цунах гІайгІа ма е, укх шиъагІа цхьа бахьан а дайиха цига яха хьожаргьа со.

ГІадъяха Забанта лаьтта ког ца кхеташ чукхаьчар. Долча бесса дІадийцар цо марага Тамарийна ший хиша къамаьл.

Кийра дакийнчул Іехьагіа, Іуйран Забантийна новара эттан Тамарий. Ийдиг-молла цІагІа вацар, юрта цхьанна хьо вийха лахавир из. ГІадъяхана кораагІьяцна хьайзар Забанта. ЧуйоагІарзан со, Тамаре хаццие а лахере лаьца дІачуйиттар цо из.

— Хьалуццал, Тамарий! Кхы сатем бац са, фу хилар хьа? — элзоттаадар Забанта.

— [illegible] хилар са, — йоІ [illegible] Тамаре [illegible] — Цийи даьнецни сесаганца Салихьатаца [illegible] къамаьл дайна [illegible] — «Ийдиг-молла [illegible] ГІалгІай мехка [illegible] мара тергаво [illegible] ха ца [illegible] Маьрша дега а аьнна аз къамаьл дІато[illegible] харгда хьох, — аьлар цо сога.

ТІаккха селхан цу юртара вайцига йоагІача цхьан сесагаца къамаьл хьатехад Салихьата. Тхогахьара духьала хІама дац, цхьабакъда, йоІн зІамига саги шоайла, бІаргабайта беза аьннад ХІана доагІача шоаттадийнахьа вагийнах бахийта беза Іа. Къамаьл чакхдаьннарг а лаьрхІа, хІанз хьога ладувгІ аз, яхаш санна Забантийна кІиръенна бІарахьежар Тамарий.

Забанта юхь цІимхарьяьлар. — Са воІ меттаза лелхалга хой-те царна, Тамарий? — ййккхар цунгара.

— Хац, — аьлар Тамаре, — сенна хойт из?

— Іа фу дий, аз хьехаргда хьона де дезар. Шин зІамига саг уллув а ваьккхе, шоаттадийнахьа бІаргтоха вахийта хьай воІ. ЙоІаца, а е цун цІагІароарашца а къамаьл деш мича хул бІаргтоха вахачо. Цун новкъосташа дергда доагІа къамаьл. Из таккхалча вагІа мара везац.

— ДаьллахьиІ, ма хьаьккъал долаш саг я-кх хьо Тамарий, — гІадъяхар Забанта, — ма дика дагадехар хьона из! Иштта мара кхы нийъ а бац. Жи, дукха яха, хьожаш хилалахь вай гІуланхага, — аьнна дІанхайда, цхьан мугІарах етта латтача чемодинех цоІ хьа а ийца цу чура цІенна немецин чухьнахьа ювхаю коч хьанйцар Забантас.

— Ер хьа йоІа я Тамарий! — дІаннхоцдайир цо комбинаци.

— Ай, мичара, Забанта! Шортта я цун уж, хьаиит дац! — цо яххане а, каьхата юкье а хьоарчаяь дІабе еллар цунна из Забантас. Кхы духьале ца еш сецар Тамарий. Из хІама хьайоалаш латт, цхи минот сабаьде Забантас яххиe а, цІаьха сихъелир Тамарий.

— Беркат хилда Забанта, йиш яц. ДелалийгІа хІама дац цІана везаш ер а ва, — аьлар цо, мара цІи ахоабаш.

— Ал яхар делахь. Мотт хоаргба вацна.

Шоаттади хьагІояхачичалца шиь маьреший йоІага хІама хийтавлар Салихьата, бІаргтоха вагийнах боагІарехилархи Цун оамал йоаза а йоалаш, вагийча наха из духьала ца яхр кхерар из. Шоатта дийнахьа [illegible] деш цІагІа лостам [illegible] йо из, вайцига бахха беш цхьа хьаьший ба аьнна ХІама са на кхуии. Дийналасчи Цизш деппеха хилале дерри [illegible] дІа [illegible] лостам [illegible] дени [illegible] дакъенний сесаги [illegible]

— Дукха яха, са [illegible] хилачахь вай хьа [illegible] Хьона хьама [illegible] хьона хал [illegible] Салихьа [illegible] Шийна [illegible]

сона из Тамаре, — йоахар ЮІийрза йоаллача Салихьата, — хІаьта из миштав хьона хьайна бІаргагургва тховсара, хьайгара гІалат ма далийталахь.

— Сали! — иштта цІи йоаккхар Цизша ший даьвешийн сесагах, — ма яхийта со царна духьала, сай дегІах долла лазар дІадаллалца гІоргьиц со цхьаннахьа а. Ма доаде са иштта а дайна краз, — дог чІехка, хий Іодоладелар цун юхьмарех. Цизш мархІаеллар Салихьата, нертах хулг а хьекха, аьлар цо.

— Сица, ма де хьайна халахетар! Хьо раьза а йоацаш, хьога маьрел де аргдац аз а воте а. Хоза кхийнов хьо, цудукха кхерам бац саго дІа ца йигарах. Маьре яхача хьох лазар дІадаргда аьннад вай юртарча моллас. Цудукхьа мара-м тхо а хургдоцар раьза хьо дІалла.

— Сали, дукха яха, бакъдий из?

— Моллас хьа-м аьннад иштта!

— Оаш яххар де кийча я со, из дІадоале-м. — Цхьабакъда, цунах тийша хьано югаргья со?

Тахан воагІаргволчо югаргья, хьо духьала ца хуле! — йоп делар Салихьата.

Сайран малх чубузаш латташ шоай коа наІараштa тІехьашка сецача машина тата хезар Салихьати. Корах арахьежар из.

— ИббІалий са, даьра хьа-м кхаьчар ораш м! ХІанз фу дергдол-те? Мала духьаш вохийтаргва? Дукха ма яха Маддан а, аз жеррахье а балхара чуйола ма вьниндарий цунга! — сердар из шиІ йоІа.

— Сали, со гІо царна духьала? — хаьттар Цизша — Ал чубахи мегаций уж?

— Кхы де хІама дац, йиш! Со мича гІорьй царна духьала! Машина чура араоаьина шоаш чубехарча хьенаш латт уж Хоза мича-д нах ара доаттабар!

Цизша чубийхар кагийнах Наьна цІен наІара чІехьашка ладувгІаш латтеш Салихьата хьахезар кагийча наьха гІараш.

— ХІама дергдац, кураш [illegible] юшкхьа нурам дац шоана! — хьахозар Цизша гІар.

— ХІанза-м иштта ма еший Іа, [illegible] цІадохачел-м безаш дохкартал, ма хиел доацаш кагийнах бар уж. кхыш! — безаш бора кагийча наьха къамаьл.

Чу а баьхо, хьаьна цІагІа [illegible] Цизша кагийнах. Дla хьа хьтиарши денне а, малагІа хургіо [illegible] хьаьна венар. — йоахар Цизша [illegible] сайна дестатора [illegible]

— Ерзз хулыш сона йайна йоІ! — йоІа хозалах цецъяьнна наьлар Ваха. Цунда гІерта бІарг бовзамбаллачар зІамигача сага. Цхьан хьалбана бар кер. Цхьабакъда, са аькхъухар: — Со меттаза лелхилга хой-те укхашна? Сахкийра Цизша Вахий доагача бІаргех, шийга хьажа веиар из волга. Пист хІана хилац из, — йоахар цун дего. — Е эхь хетилга да цун из? Ма чІоагІа доаг цун уж хоза бІаргаш! — цецъювлар йоІ. Дагахьа уж хаттераш латте а Цизша тулладалийтацар кагийча наха бегаш беш ду къамаьл.

Из хозахийтта Ваха а юхьтІара цІийвелар.

— Хьо раьза хургьярий тІаккха цунга хьай цІи хуцийта? — хаьттар йоІаго Хьамида, Вахигахьа корта а лостабаь.

Корта чубаха, кІезиг-дукха цІийелар беса Цизш а.

— ЦІи-м моллагІа лелас йиш ма йий. Цунах тийша хІама дац, саг ше лертІа хилча. — аьлар шорттига Цизша, бегаш юхабара дагахьа. — ХІаьта а шоана товр де хьожаргья со-м, даьшца дага а яьнна, — хьаьший сий деш, — ІотІатехар цо.

Шоай сий дарах баркал оалаш багІачара хьалгІаиттар кагийнах.

— Хозал — делкъелца, дикал — валлалца! — лькхад пай даьша, — аьлар Хьамида, — хьа ха йІаьха хийла, уж шаккхе а дика дизза доал хьогІ, баркал хьона!

Шоаш деша гІулакх чакхдаьккха баьлча, цІабахар кагийнах Уж наьъа а боьха чуера Цизш.

— Хьовлал хІанз хьайна хетар! — безаме аьлар Салихьата. — Раьза хилари хьо?

— Цкъа мара бІарга ца пайнача сагах фу аргда, — хаттара духьала хаттар деш йист хилар Цизш. — ГІоа сибат долаш-м ва, дІахо са ала хІама дац. цІа хьа йист а тхо ца хилча...

— ТІаьхха кхы миштта [illegible] мотт хьона бІаргтохар? Цунца кинотеатре вхам ялац хьо, на воккхара! — аьлар Салихьата — Хьа даь вешийга со йоаІаш из а хилам лар йист. Цун да, аьнна сурт бІаргадайтар сона зоахалола юкъе лактарашь. Юххера из а кхыча дІамигача [illegible] хиннадир. ХІаьта [illegible] хьа даьвешийна, цунга [illegible] дехе а яьннача.

— Оаш даьча раьза я со-м, Сали, — аьлар Цизша.

ЙоІа раьза болаш цІаьхаьчар кагийнах. Уж [illegible] йоІ Вахайга я раьза хиларгІа. Да моллa хилараІа хурьлу [illegible] дІасІадерздир цар. ХІанзар [illegible] саьга хьоадергдаш Ваха йоІага хьажа вахарах, аьнна доп дилхьаяр шиннегара Забантех а Ийдиг-моллас а.

Редактора заместитель
М. И. ХАМХОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

28 ЯНВАРЬ
I ПРОГРАММА

9.00 — «Хаъ».
9.40 — «П. Майборода иллеш». Фильм-концерт.
10.35 — «Могаш [illegible] турпалчаш», Алма-Ата передача.
11.00 — «Кинопанорамерa клубa».
12.05 — «Производственни [illegible]».
12.35 — «Кердадараш».
15.30 — «Кердадараш».
15.30 — «Сиз цІи». Телевизионни документальни фильм.
16.20 — В. Шекспир. [illegible] передача.
17.01 — «Кадишлена» [illegible] сервантий ансамбль вступление.
17.40 — «Шахматни школа».
18.10 — «Органон» телестуди концертни зал.
18.45 — Миллионни ленински университет. «Халкъашта бола культурeн заллахьий культурен».
19.30 — «ХІара сурта тІа — мала».
19.45 — «Тахан дунен тІа».
20.00 — «[illegible]».
20.35 — «Семнадцать мгновений весны». Телевизионни дукхасерийни художественни фильм. [illegible] сери.
22.00 — «Хаъ».
22.35 — Искусстваш гочайи концерт.
23.35 — «Тахан дунен тІа».
13.50 — «Тхьанаш [illegible]». Фильм-концерт.
13.30 — «Кердадараш».
15.30 — «Кердадараш».
[illegible] — «Физкультура спорта — массашта». Документальни фильмай программа.
14.35 — В. Шекспир. [illegible] передача.
[illegible] — «[illegible]» [illegible] пачхьалкхен [illegible] ансамбль концерт.
17.01 — «Москвам москвачашна».
17.25 — Волейболах боалара СССР чемпионат. Хьалхар. «Автомобилист» (Ташкент) — ТТУ (Ленинград).
18.00 — [illegible] «ТІехьлара лоргаше». Мультфильм.
19.35 — Хьайбаш леладенна — [illegible] фронт Краснодарски [illegible].
19.45 — «Тахан дунен тІа».
20.00 — Советски иллей концерт.
20.30 — «[illegible]». Телевизионни журнал.
20.50 — «Семнадцать мгновений весны». Телевизионни дукхасерийни художественни фильм. [illegible] сери.
22.05 — «Хаъ».
22.35 — «Кинопанорама».
00.10 — «Тахан дунен тІа».
00.25 — Доллоа кхаьъарча эстрада иллераш ритмаш.

II ПРОГРАММА

9.00 — Іуйранара гимнастика.
9.20 — Телевизионни документальни фильм.
9.35, 13.10 — «Наьна школа».
10.05, 12.05 — Испански мотт.
10.35, 11.35 — Юкъара биологи. 10 класс.
11.05 — Багрицкий Эдуарда поэзи.
12.40, 13.40 — Зоологи. 7 класс.
14.10 — Хьехархочоа — музыка урок. 2 класс. Кхалагіа передача.
18.10 — «Кiaй ночаш». Субтитраш йола художественни фильм.
18.50 — «Кердадараш».
18.05 — «[illegible]». Республикански тенний театра спектакль.
19.03 — Документальни фильм.
19.30 — «Нохч-ГІалгІайчене гІолле».
19.30 — Киножурнал.
20.00 — «Іилми лоргаш» (нохчий меттала).
20.30 — «Бийса даькъала дийла шун, бераш!»
20.45 — Центральни телевидени Ерригсоюзни радион ерсий халкъ академически хоро дІхода.
21.15 — Горнолыжни спорта йола дунен чемпионат. Австрера передача.
22.00 — «Хаъ».
22.15 — «Французски метта урокаш». Телевизионни художественни фильм.
9.00 — «Іуйранара гимнастика».
9.30 — «Моарша да кьона дельфинІа». Телевизионни документальни фильм.
9.35, 13.00 — Монументальни пропаганда ленински план.
10.00 — «Гобелен». Іилман-популярни фильм.
10.05, 12.10 — Английски мотт.
10.35, 11.45 — М. Ю. Лермонтов. «Бородино». [illegible] класс.
11.00 — Д. Д. Шостакович.
12.40, 13.40 — В. Г. Короленко. «Дети подземелья». [illegible].
13.10 — «Чуриталь». Іилман - популярни фильм.
14.20 — Славашкара маьлха обсерватори.
15.25 — Зараш — [illegible] Истори 9 класс. Ленин — Октябра баьчча.
15.55 — Н. Островский вахарeн хьалхалонаш [illegible].
16.30 — «Изобретений парад». Іилман-популярни фильм.
18.00 — «Кердадараш».
18.00 — «Нохч-ГІалгІайчене гІолле».
18.20 — Іилман - производства. «Юрта боалам дІахо хІабара дукхаь».
18.40 — «Социалистически [illegible] Уж мишта [illegible]?» (гІалгІай меттала).
19.10 — Киножурнал.
19.20 — «Шиъ гІулакха вступает». Телеочерк.
19.30 — «Телагу» (нохчий меттала).
19.50 — Шун дезарех віашагІхетар. Назрановски культура ЦІена «Асса» яха ансамбль.
20.30 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш».
20.45 — «Кинопанорамера клубa».
21.45 — Горнолыжни спорта дунен чемпионат. Австрера передача.
22.00 — «Хаъ».
22.35 — «Ахкан гастролаш». Телевизионни художественни фильм.

29 ЯНВАРЬ
I ПРОГРАММА

9.00 — «Хаъ».
9.45 — «Іана мелоди». Шерра яьржача классически музыка концерт.
10.20 — Іилман - популярни фильм.
10.40 — Юртара хьехархочуна Л. Ф. Девятайкинайна дешархой віашагІхетар.
11.27 — «Семнадцать мгновений весны». Телевизионни дукхасерийни художественни фильм. 11-гІа сери.

РАДИО

28 ЯНВАРЬ

6.30 — «Юрт гІулакхаш, проблемаш» (гІалгІай меттала).
6.45 — Музыкальни антракт.
6.50 — Передачай программа (эрсий меттала).
6.37 — Передачай программа (гІалгІай меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.23 — «Сердало» газета обзор.
8.20 — «Унахцlено». Радиожурнал (гІалгІай меттала).
8.40 — Иллеши, эшараши, хелхараши (гІалгІай меттала).
12.15 — «Коммунистех дола дувцараш». Беседа (нохчий меттала).
12.30 — «Денна темашта» (эрсий меттала).
12.10 — Музыкальни антракт.
12.45 — КПСС XXVI съезда сонамаш — вахаре! «Кхоъ болгеи кьурмат леатти — хІараш дешкар» (гІалгІай меттала).
13.15 — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
13.18 — «Микрофонана Грозненски», Радиовыпуск (эрсий меттала).
18.31 — Радиоладувгiархой дехарех оттадаь концерт (эрсий меттала).
19.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гІалгІай меттала).
19.10 — Хоамаш.
19.40 — «Дега хехамаргІаш» (эрсий меттала).

[illegible]

19.00 — «[illegible]» Р. Гамзатова назмах [illegible] радиопостановка.
[illegible] — «Поэтически [illegible]».
20.11 — [illegible] А. [illegible].
20.42 — «[illegible]».
[illegible]

29 ЯНВАРЬ

6.30 — «Юртара Іуйранаш» (эрсий меттала).
6.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
6.37 — Передачай программа (нохчий меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
8.40 — [illegible] (нохчий меттала).
12.15 — КПСС ЦК ноябрьски (1981 шера) Пленума сонамаш — вахаре! «Еррига тоаламаш — балхе» (гІалгІай меттала).
12.30 — «Хьехархой дешарІаш — литературни дешаргІаш. (Поэтически композици (гІалгІай меттала).
17.30 — [illegible] (нохчий меттала).
[illegible] — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
15.18 — «Партаоли [illegible]» (нохчий меттала).
[illegible] — «[illegible]» (эрсий меттала).
15.10 — [illegible] (нохчий меттала).
[illegible] — [illegible] (эрсий меттала).
[illegible] — [illegible] (нохчий меттала).
18.10 — [illegible] (гІалгІай меттала).
18.30 — Хоамаш.

[illegible]

19.00 — [illegible].
20.10 — «[illegible]». Концерт.
[illegible]

Тахан республикана гІолла Грозни [illegible] морхаш а йоаш, йочан а йоацаш, делкъелца республика кьокъ бассадехьарча районашкен Грозни дехе а доаллаш малхбоалахьара хьуьде 0—5 метр чІоагІа мух а хеттаьа ха хилеш фегара температура республика гІолла 1 градус шелалара 4 градус йовхалга кхоачаш, Грозне 1—3 градус йовхал йолаш хилеш [illegible] маьлха [illegible] 7—12 градус йовхал йолаш, шоллагІча дийнахьа 0—3 градус йовхал йолаш хилеш [illegible].

Метеостанци

ТХА АДРЕС: 364007, г. Грозный, Маяковский ул., 92. Телефонаш: редактора — 2-43-57; редактора заместителе — 2-85-07; [illegible] секретара — 2-21-00; [illegible]

НАШ АДРЕС: 364007, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-43-57, заместителя редактора — 2-85-07, ответственного секретаря — 2-21-00; [illegible] промышленности и транспорта — 2-24-01; сельского хозяйства — 2-21-00; культуры — 2-24-05; писем — 2-24-07; корректорской — [illegible]

Газет арадувл шинкаре, ерси, шоатген деношка.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковский, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 200.